

ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

นายภานรินทร์ อินสกุล

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2568

ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

นายภานรินทร์ อินสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัย : นายภานรินทร์ อินสกุล

ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ อินทน์จันทน์

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี และ 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ประชากร คือ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 21,137 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Yamane ได้จำนวน 393 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง โดยวิธี Enter ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัญหาของเกษตรกรมีค่าสหสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .457 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .556 (R = .556) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 31.0 มีค่า R^2 = .310 และมีค่า F = 28.7620 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 4) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี คือ ควรมีการควบคุมราคาสินค้ากลุ่มปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่ให้ราคาสูงเหมือนปัจจุบัน ควรมีการปรับลดอัตรา

ดอกเบี้ยให้ลดต่ำลงอีกสำหรับเกษตรกร ควรมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบน้ำสำหรับการทำเกษตร เพิ่มปริมาณน้ำในหน้าแล้ง ป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนของภาครัฐสำหรับเกษตรกร ควรมีการกำหนดราคาสินค้าทางเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้าคนกลาง

คำสำคัญ: ปัญหา, เกษตรกร, แนวทางการแก้ไขปัญหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

_____อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Relationship between problems and solutions of farmers In Constituency 5, Suphan Buri Province
Author : Mr.Phanarin Inskul
Degree : Master of Public Administration (Public and Private Management) Rajabhat Maha Sarakham University
Advisors : Assistant Professor Dr.Somkiat Kiatcharoen
Dr. Rungsun Inchan
Year : 2025

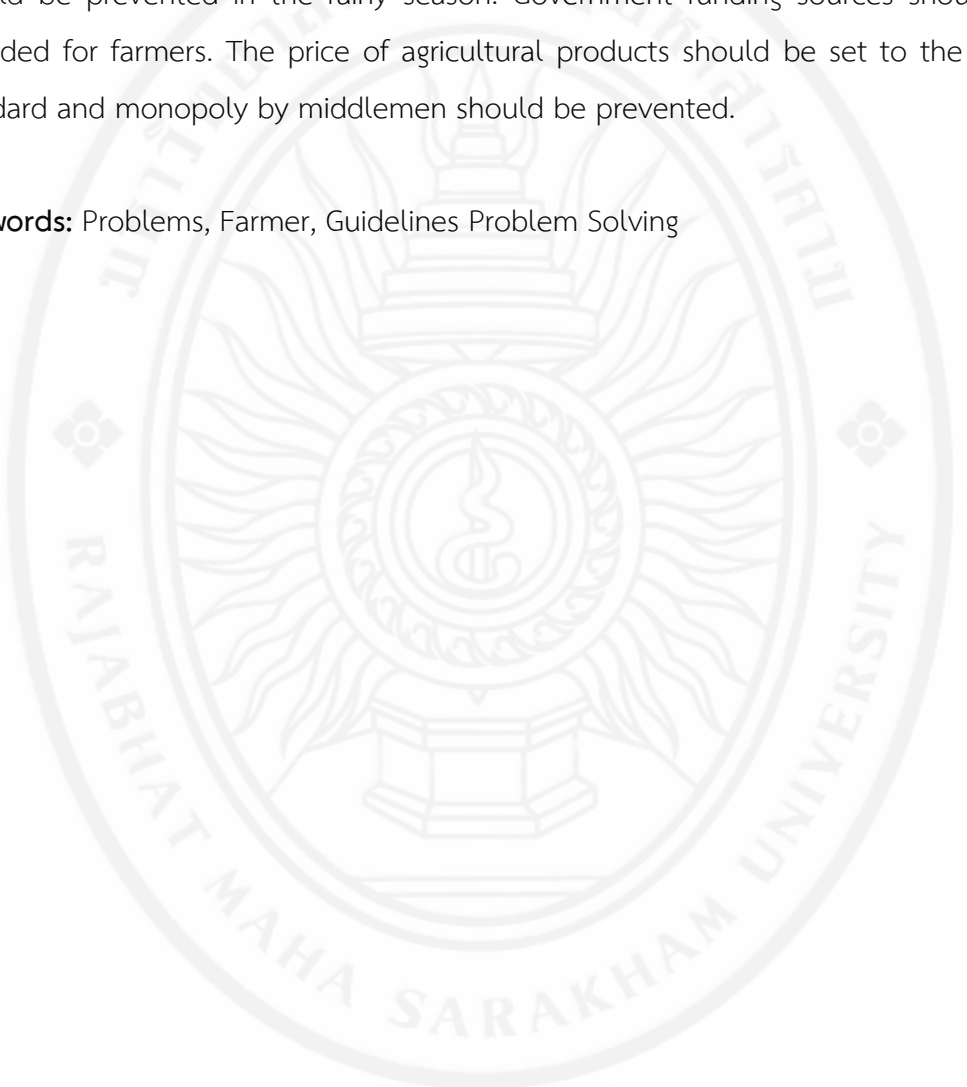
ABSTRACT

This research The objectives were 1) To study the level of farmers' problems in Constituency 5, Suphan Buri Province. 2) To study the level of farmers' problem-solving approaches in Constituency 5, Suphan Buri Province. 3) To study the relationship between problems and problems-solving approaches of farmers in Constituency 5, Suphan Buri Province. 4) To study the suggestions for problems-solving approaches of farmers in Constituency 5, Suphan Buri Province. The population is farmers in Constituency 5, Suphan Buri Province, totaling 21,137 people. The sample size was calculated using Yamane's formula to be 393 people. A questionnaire was used to collect data. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and linear multiple regression analysis using the Enter method at a statistical significance level of .05.

The results of the research showed that; 1) The level of farmers' problems in Constituency 5, Suphan Buri Province, is at a high level overall. 2) The level of farmers' problem-solving approaches in Constituency 5, Suphan Buri Province, is at a high level overall. 3) The relationship between the relationship variables of problems and farmers' problem-solving approaches in Constituency 5, Suphan Buri Province, found that farmers' problems had a correlation value with farmers' problem-solving approaches. Overall, the relationship was at a low level, equal to .457, with statistical significance at the .01 level. With a multiple correlation coefficient of .556 (R = .556), all independent variables can explain the variation of the dependent variable by 31.0

percent, R2 = .310, and F = 28.7620, which indicates that the independent variables affect the problem-solving approach of farmers in Constituency 5, Suphan Buri Province. 4) Recommendations for the problem-solving approach of farmers in Constituency 5, Suphan Buri Province are: The price of fertilizers and agricultural chemicals should be controlled so that they are not as high as they are now. The interest rate should be reduced further for farmers. The problem of water systems for agriculture should be solved. The amount of water in the dry season should be increased, and flooding should be prevented in the rainy season. Government funding sources should be provided for farmers. The price of agricultural products should be set to the same standard and monopoly by middlemen should be prevented.

Keywords: Problems, Farmer, Guidelines Problem Solving

_____Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. วัชรินทร์ สุทธิศัย ประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.สิทธิพรร์ สุนทร และอาจารย์ ดร.รัชนิดา ไสยรส กรรมการ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และดร.รังสรรค์ อินทน์จันทน์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ และดูแล ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่ต้น จนเสร็จสมบูรณ์ ตลอดจนคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาค เอกชน รวมทั้งคณาจารย์พิเศษทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 สุพรรณบุรี ที่ให้การสนับสนุนและผู้วิจัยในเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือและการสนับสนุนในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

ขอบพระคุณพ่อ คุณแม่ ผู้ให้กำเนิด ที่คอยพร่ำสอน ดูแลผู้วิจัยมาจนมีวันนี้ และขอบคุณครอบครัว ที่เป็นกำลังใจสำคัญและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอมา ทำให้การเรียนรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ประสบความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่มีส่วนสร้างความเจริญด้านการศึกษาและประสิทธิประสาทวิชาให้ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จ

นายภานรินทร์ อินสกุล

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ก
ABSTRACT ..... ค
กิตติกรรมประกาศ ..... จ
สารบัญ ..... ฉ
สารบัญตาราง ..... ช
สารบัญภาพ ..... ญ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 3
1.3 สมมติฐานการวิจัย 4
1.4 ขอบเขตการวิจัย 4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ 5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกร 8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเกษตรกร 18
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร 35
2.4 บริบทเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 43
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 49
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย 52
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย 53
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 53
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 54
3.3 การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ 55
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล 55
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล 56
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 57

หัวเรื่อง **หน้า**

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 58
4.2 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 59
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 60
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 77
5.1 สรุป..... 77
5.2 อภิปรายผล..... 78
5.3 ข้อเสนอแนะ..... 82
บรรณานุกรม..... 83
ภาคผนวก 89
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม..... 90
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่น..... 99
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์..... 103
การเผยแพร่ผลงาน..... 108
ประวัติผู้วิจัย..... 109

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

3.1 ระดับความสัมพันธ์..... 57
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 60
4.2 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน..... 61
4.3 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 62
4.4 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 63
4.5 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 63
4.6 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 64
4.7 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 65
4.8 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 65
4.9 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน..... 66
4.10 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 67
4.11 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยจำแนกเป็นรายข้อ..... 68
4.12 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ จำแนกเป็นรายข้อ..... 69
4.13 ค่าระดับของความสัมพันธ์..... 70

ตารางที่ **หน้า**

4.14 ค่าสหสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี..... 71
4.15 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม..... 72
4.16 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร..... 73
4.17 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร 74
4.18 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ..... 75
4.19 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี..... 76
ข.1 ผลการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและการหาค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-total Correlation)..... 100

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 52

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาคการเกษตรของไทยเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศเป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงทางอาหารของประเทศและของโลก ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการผลิตทางการเกษตร การพัฒนาภาคเกษตรในอนาคตต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงจากความผันผวนของเศรษฐกิจโลกที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรของประเทศรวมถึงกฎกติกาการค้าใหม่ของโลก การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ปัญหาภายในประเทศบางประการที่เป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ แนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมืองและการพัฒนาในระดับภูมิภาคต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการเตรียมการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) ความสำคัญของการเกษตรที่มีต่อการพัฒนาประเทศ ดังพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2507 ใจความว่า

“เศรษฐกิจของเราขึ้นอยู่กับการเกษตรมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว รายได้ของประเทศที่ได้มาใช้สร้างความเจริญด้านต่าง ๆ เป็นรายได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่าความเจริญของประเทศต้องอาศัยความเจริญของการเกษตรเป็นสำคัญ และงานทุก ๆ ฝ่ายจะดำเนินก้าวหน้าไปได้ก็เพราะการเกษตรของเราเจริญ...” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเกษตรที่มีต่อประเทศ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพพื้นฐานของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย ประชากรสองในสามอยู่ในภาคการเกษตร การพัฒนาการเกษตรจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศมาตลอด ได้รับความสำคัญเป็นอันดับแรก ๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ (ประพันธ์ ปะกินำหัง, 2562)

ในส่วนของการพัฒนาประเทศไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) จนถึงช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้นำพาให้ประเทศมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังประสบปัญหาที่เป็นผลพวงจากการพัฒนาหลายประการ อาทิ ปัญหา

โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเนื่องมาจากปัญหาการกระจายรายได้ (รวยกระจุก จนกระจาย) เกิดความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มรวยที่สุดกับกลุ่มคนจนที่สุดแตกต่างกันถึง 34.9 เท่าในปี พ.ศ. 2556 (แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) การเข้าถึงทรัพยากร กระบวนการยุติธรรม ข้อมูลข่าวสารและบริการของรัฐ ยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่มาก สภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนระดับรากหญ้า เกิดปัญหาความดือดร้อนจากความทุกข์ยากในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ความยากจน ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีที่ดินทำกิน ว่างงาน มีหนี้สิน ไม่ได้รับความเป็นธรรม ขาดการสงเคราะห์ดูแล ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยพิบัติ การเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาของรัฐและเอกชน เป็นต้น

จากการรวบรวมปัญหาของเกษตร ซึ่งมีการพิจารณาในสาขาการใช้นโยบายทางการเกษตรโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาเป็นกรอบการพิจารณา สามารถกล่าวได้ว่าภาคการเกษตรกรรมประชากรส่วนใหญ่ยากจนและมีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ เกษตรกรได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีและการพัฒนาไม่เท่ากัน โดยเฉพาะเกษตรกรยากจน (Resource-poor Farmer) ที่มักต้องทำการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่มีน้ำ ชลประทานและที่ดินไม่ดีพอ มีความเสี่ยงสูง การใช้เทคโนโลยีเป็นไปได้ยาก และพบว่า สาเหตุของความยากจนเนื่องมาจากปัญหา คือ การขาดที่ดินทำกิน ขาดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือมีที่ดินที่มีคุณภาพไม่ดีพอ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร เนื่องจากภาคเกษตรมีการผลิตลดลง มีภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ การมีความเสี่ยงในการประกอบอาชีพและมีความผันผวนของผลผลิตและตลาด (พลเดช ปิ่นประทีป และวณี ปิ่นประทีป, 2546, น. 27)

จากการสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีมีผู้ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น จำนวน 100,343 ราย แยกเป็นเกษตรกรผู้ปลูกพืช จำนวน 88,491 ราย เลี้ยงสัตว์ 12,925 ราย เลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด จำนวน 2,612 ราย มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 1.9 ล้าน ไร่ แยกเป็น ที่นา มีเนื้อที่ถือครองฯ: 1,297,393 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 64,997 ราย สวนยางพารา เนื้อที่ถือครองฯ: 4,467 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 293 ราย พืชยืนต้น เนื้อที่ถือครองฯ: 37,673 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 5,974 ราย พืชผัก เนื้อที่ถือครองฯ: 11,214 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 2,350 ราย สวนป่า เนื้อที่ถือครองฯ: 1,120 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 127 ราย ทุ่งหญ้า เนื้อที่ถือครองฯ: 2,550 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 351 ราย คอกสัตว์ เนื้อที่ถือครองฯ: 5,405 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 2,377 ราย สัตว์น้ำ เนื้อที่ถือครองฯ: 18,014 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 2,315 ราย แหล่งน้ำ เนื้อที่ถือครองฯ: 1,383 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร : 946 ราย ที่อื่น ๆ เนื้อที่ถือครองฯ: 29,298 ไร่ ผู้ถือครองทำการเกษตร: 5,130 ราย เกษตรกรมีรายได้จากมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรเฉลี่ยรายปี สูงสุดมากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 57.7 ผู้ถือครองทำการเกษตรมีหนี้สิน ร้อยละ 74.2

หนี้สินทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร 150,807 บาท ปัญหาของเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี อันดับแรกคือ ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมันเชื้อเพลิง สูงขึ้นมาก รองลงมาคือ ฝนแล้ง/ขาดแหล่งน้ำ ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด ได้ผลผลิตน้อยเกินไป และน้ำท่วม โคลนถล่ม พายุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566)

จากข้อมูลที่กล่าวถึงในเบื้องต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนของการรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาใน อาทิเช่น กรณีการได้รับแจ้งจากเกษตรกรเกี่ยวกับวัชพืชที่เกิดในแหล่งน้ำธรรมชาติ ทำให้ปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่คลองไม่เพียงพอต่อการปลูกข้าว ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะปัญหาการขาดทุน ก่อให้เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของเกษตรกร อาทิเช่น งานวิจัยของ สุภาวดี แหยมคงและคณะ (2563, น. 827-836) ศึกษา การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้านการเกษตรในตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก งานวิจัยของภีมมณ มณีธร (2566) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้วิจัย ว่าเกษตรกรในพื้นที่มีปัญหาและความเดือดร้อนในด้านใดบ้าง และจะมีแนวทางใดในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้กับเกษตรกร เพื่อที่เกษตรกรจะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจทำการวิจัย ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ว่าประชาชนมีปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศในการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.2.4 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก

1.3.2 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก

1.3.3 ความสัมพันธ์ของปัญหาจำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร และปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

1.4 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในด้านเนื้อหาเกี่ยวกับ ปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปรับปรุงจาก เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) และแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร ปรับปรุงจาก ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562)

1.4.2 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.2.1 ประชากร คือ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 21,137 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี, 2566)

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 393 คน โดยได้จากการคำนวณจากสูตรของ Yamane (Taro Yamane, 1973, p. 727)

1.4.3 ด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย คือ เขตการเลือกตั้งเขตที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.4.4 ด้านระยะเวลาในการวิจัย

ใช้ระยะเวลาในการศึกษา คือ เดือน กรกฎาคม-สิงหาคม 2567

1.4.5 ตัวแปรการวิจัย

1.4.5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัญหาของเกษตรกร ประกอบ ด้วย

1) ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา

2) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง

3) ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน

4) ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ

5) ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร

6) ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน

1.4.5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรประกอบด้วย

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

2) ด้านการส่งเสริมการเกษตร

3) ด้านการสนับสนุนจากรัฐ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ปัญหา หมายถึง เหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคที่มาขัดขวางมิให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานต่าง ๆ

การแก้ไขปัญหา หมายถึง การคิดทบทวน ไตร่ตรอง เชื่อมโยงข้อมูล เหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ แล้วใช้กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ๆ

แนวทางในการแก้ปัญหาของเกษตรกร หมายถึง การกำหนดแนวทาง ขั้นตอน วิธีการในการดำเนินการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ด้านพัฒนาศักยภาพเกษตรกร หมายถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรด้วยการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นเกษตรกรต้นแบบ พัฒนาผลผลิตให้มีมูลค่า มีคุณค่าตามความต้องการของผู้บริโภค มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้เป็นขั้นตอน สนับสนุนการสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินสำหรับเกษตรกร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่

2. ด้านการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง แนวทางการแก้ปัญหาของเกษตรกรในส่วนของการส่งเสริมการเกษตรเพื่อส่งเสริมแนวคิดในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันการเกษตรกร การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

3. ด้านการสนับสนุนจากรัฐ หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาโดยการสนับสนุนในการให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร ส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการแรงงานทางภาคการเกษตร ส่งเสริมการตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย/สถาบัน กลุ่มของเกษตรกร ส่งเสริมการสร้างอาชีพหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรและการจัดให้มีฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช

ปัญหาของเกษตรกร หมายถึง เหตุการณ์ที่เป็นเหตุทำให้เกษตรกรประสบกับปัญหาด้านต่าง ๆ จนเป็นอุปสรรคต่อการประกอบการเกษตร ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกร ออกเป็น

1. ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับราคาของผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดจากการผลิตที่มากเกินไปทำให้ราคาตกต่ำ มีราคาไม่แน่นอน มีการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด รวมถึงปัญหาการแปรรูปผลผลิต

2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรที่ขาดอำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อประสบปัญหาภาวะแรงงานในภาคการเกษตรส่วนมากเป็นเกษตรกรผู้สูงอายุ ขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานสูง การเข้าถึงระบบชลประทาน รวมถึงราคาปุ๋ยและสารเคมีที่มีราคาแพง

3. ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรที่มีผลผลิตมากกกว่าความต้องการของตลาด ไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุนการผลิต เกิดการแทรกแซงราคาและประชานิยม ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกำลังในการแข็งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ และปัญหาความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์เพื่อการเกษตร

4. ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ หมายถึง ปัญหาของเกษตรกเกี่ยวกับการราคาผลผลิตตกต่ำทั้งในส่วนของการจัดการน้ำ ทั้งระบบชลประทาน-คลองส่งน้ำ เพื่อการเกษตร ดินเสื่อมโทรและไม่

เหมาะสม การจัดการเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน เครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่ากับราคา ขาดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ และการใช้ปุ๋ยที่ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน

5. ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับความสมดุลในภาคเกษตร ทั้งในส่วนของผลผลิตที่ออกในช่วงเวลาเดียวกัน ความต้องการของสินค้าทางการเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ ความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค การจัดการระหว่างผลผลิตและความไม่แน่นอนของราคาสินค้าทางการเกษตร

6. ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินที่มีอัตราสูง ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน การถูกเอารัดเอาเปรียบและการกึ่งผูกขาดในภาคการเกษตร การขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานสูง ขาดเทคโนโลยีทางการเกษตร และมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดที่ดินทำกิน ที่ดินเสื่อมโทรม

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อยและมะม่วง ในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี หมายถึง เขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้เทน ราษฎร พ.ศ. 2566 ประกอบด้วย เขตพื้นที่อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุกและอำเภอเดิมบางนางบวช

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงระดับปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.2 ได้ทราบถึงระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.3 ได้ทราบความพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.4 ได้ทราบข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

1.6.5 ข้อสนเทศที่ได้สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเกษตร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร
4. บริบทเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกร

2.1.1 ความหมายของปัญหา

สุกัญญา ศรีสาคร (2547, น. 68) ได้อธิบายว่า ปัญหาคือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอุปสรรค ที่มาขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาจากสาเหตุและที่มาของปัญหาแล้วใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อขจัดปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ (2549, น.181) ได้อธิบายว่า ปัญหาเป็นเหตุการณ์ยุ่งยากที่ต้องการการแก้ไข หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ไม่คาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้การดำเนิน งานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

อัจฉรา จันหา (2549, น.73) ให้ความหมายของปัญหาไว้ว่า ปัญหา หมายถึง สถานการณ์ที่บุคคล หรือกลุ่มคนเผชิญและต้องการหาคำตอบ ซึ่งการได้มาซึ่งคำตอบต้องใช้ความรู้และวิธีการ ต่าง ๆ ที่มีอยู่มาผสมผสานเป็นแนวทางในการหาคำตอบ

Robertson (2001, p. 443) นำเสนอว่า ปัญหาเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 3 ส่วน ดังนี้

1. สภาวะเริ่มต้น (An Initial State) เป็นสถานการณ์ไม่เป็นที่พึงพอใจซึ่งบุคคลเผชิญหรือสถานการณ์ที่สารสนเทศไม่เพียงพอ

2. สภาวะตามเป้าหมาย (A Goal State) เป็นสภาวะหรือการมีสารสนเทศที่บุคคลคาดหวังจะได้รับ

3. ชุดของการปฏิบัติ (A Set of Operations) เป็นขั้นตอนต่างๆ ที่บุคคลอาจนาไปใช้ในการเคลื่อนย้ายจากสภาวะเริ่มต้นไปสู่สภาวะตามเป้าหมายส่วนประกอบทั้งสามส่วนนี้เรียกว่ามิติของปัญหา (Problem Space)

Goldstein (2008, p. 396) กล่าวว่า ปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีอุปสรรคบางสิ่งมาขัดขวางระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับเป้าหมายที่ต้องการและไม่สามารถก้าวข้ามไปสู่อุปสรรคนั้นอย่างชัดเจนโดยเร็วได้

สรุป ปัญหา หมายถึง เหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคที่มาขัดขวางมิให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานต่าง ๆ

2.1.2 สาเหตุของปัญหา

สุพัตรา สุภาพ (2545, น. 10–14) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาสังคมว่า อาจพิจารณาได้ 3 ทางด้วยกันคือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีความหมายเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีการจัดระเบียบการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทั้งหมด รวมทั้งมีผลต่อกลุ่มคนและบุคคล และถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลง หรือปรับตัวได้ภายในเวลาที่ต้องการ ก็จะเกิดปัญหาการปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ และจากการปรับตัวไม่ได้นี้เองทำให้เกิดปัญหาสังคม

1.1 การเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม ประมาณ ค.ศ. 1760 อุตสาหกรรมยังอยู่ในรูปของการหัตถกรรมเท่านั้น มีเครื่องมือง่าย ๆ หรือเครื่องจักรเล็ก ๆ ในการผลิต ส่วนใหญ่จะใช้มือในการผลิต ลูกจ้างมีสภาพความเป็นอยู่เหมือน ๆ กัน ได้รับส่วนแบ่งจากนายจ้างเท่ากัน ลูกจ้างกับนายจ้างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่ค่อยมีข้อโต้แย้งกัน การปฏิวัติอุตสาหกรรมเริ่มขึ้นตอนปลายศตวรรษที่ 18 หรือศตวรรษที่ 19 ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นยุคเครื่องจักร โดยในระยะแรกจะมีลักษณะเปลี่ยนจากการใช้เครื่องมือแบบง่าย ๆ มาใช้เครื่องจักรแทน เครื่องจักรกล จะช่วยในการเพิ่มผลผลิตและชนิดของสินค้าที่ออกจำหน่าย การเปลี่ยนแปลงนี้มีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ

1.1.1 การเปลี่ยนกระบวนการและวิธีการในการผลิต เนื่องจากระบบโรงงานนี้ไม่ต้องอาศัยนายช่างที่ชำนาญและคนงานเป็นจำนวนมาก เพราะมีเพียงผู้ดำเนินการและผู้ควบคุมเครื่องจักรเท่านั้นก็พอ คนงานไม่ได้เป็นผู้ทำสิ่งของนั้นๆ เองทั้งหมด เพียงแต่ทำเป็นบางส่วน คนงานจึงลดความสำคัญลงไปเพราะเครื่องจักรเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต เช่น การที่เครื่องจักรมีประสิทธิภาพเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิตออกสู่ท้องตลาด ปัญหาที่ตามมาคือ สินค้าผลิตมากเกินไป ทำให้คนนับพันต้องว่างงาน

1.1.2 การเปลี่ยนแปลงเรื่องความเป็นเจ้าของและการควบคุมโดยรวมธุรกิจเข้าเป็นรูปบริษัท การรวมตัวเช่นนี้เป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คนงานมีสภาพไม่ผิดกับเครื่องจักร เจ้าของบริษัทสนใจแต่ความมั่นคงในการลงทุน และผลประโยชน์ที่จะได้รับ การรวมตัวของอุตสาหกรรมและธุรกิจเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลับกลายเป็นการทำลายความเจริญก้าวหน้าและการอยู่รอดของธุรกิจย่อย ๆ ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจและความมั่นคง

1.2 การอพยพเคลื่อนย้าย ปัญหาที่ตามมาคือ จำนวนคนที่อพยพจากชนบทเข้ามาทำงานในเมือง ตลอดจนนักธุรกิจที่ลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมมีมากขึ้น ส่วนทางด้านเกษตรกรรมก็เริ่มใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน พวกชาวนาหรือคนงานจึงต้องอพยพเข้ามาทำงานในโรงงานแทน จากการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุตสาหกรรม ตลอดจนเมืองใหญ่ขึ้น ทำให้คนอพยพมากขึ้นโดยจะอพยพโยกย้ายถิ่นฐานจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง หรือจากตำบลหนึ่งไปยังอีกตำบลหนึ่ง และสิ่งที่ช่วยให้การอพยพง่ายและรวดเร็วขึ้นก็คือ การคมนาคมและการขนส่งที่สะดวกสบาย เช่น ใช้รถไฟ รถยนต์ เป็นต้น

1.3 เมืองและสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ เมืองใหญ่ๆ ในสมัยปัจจุบันเกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เช่น มีการวางท่อสายโทรเลข โทรศัพท์ สายไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ ท่อประปา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความสะดวกสบายแก่ชีวิตประจำวันของคน แต่ในขณะเดียวกันเมืองมีการแข่งขันมาก ค่าครองชีพสูง ทำให้หลายกลุ่มปรับตัวไม่ได้

1.4 ค่านิยม คือ สิ่งที่กลุ่มสังคมหนึ่งเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำหรือเห็นว่าถูกต้อง ซึ่งค่านิยมในปัจจุบันได้มีการย้ำผิด ๆ กันในหลายเรื่อง เช่น ย้ำเรื่องเงิน อำนาจ ตำแหน่ง วัตถุ มากกว่าเรื่องอื่น ๆ บุคคลจึงถูกบีบให้พยายามไขว่คว้าในสิ่งที่ตนหวัง บางคนทำดีเท่าไรก็ไม่ได้ดี ก็ออกมาในรูปทำชั่ว เช่น เป็นพ่อเล้า แม่เล้า เมียเช่า โสเภณี ทำสินค้าปลอม เป็นต้น

1.5 ปัญหาที่เกิดจากวิทยาการ ในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์และวิทยาการมีอิทธิพลสำคัญที่กระทบกระเทือนต่อชีวิตของบุคคลและรูปการปกครอง รวมตลอดถึงกระบวนการทางการเมือง ผลจากความก้าวหน้าทั้ง 2 ด้านนั้น ได้ทำให้สังคมเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล และระหว่างบุคคลกับรัฐบาล เช่น ทำให้ทุกคนมีภาระหน้าที่และต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น ทำให้รัฐบาลมีบทบาทและความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่กระทบกระเทือนประชาชน และปัญหาเหล่านั้นก็มาจากความก้าวหน้าของวิทยาการเสียเป็นส่วนใหญ่

วิทยาการก่อให้เกิดสถานการณ์ใหม่ๆ ในโลก เช่น มีการเพิ่มกำลังอาวุธ การสะสมและการใช้จ่ายในทางทหารและกิจกรรมในด้านการช่วยเหลือต่างประเทศ ซึ่งประเทศใหญ่มักมีบทบาทอย่างมากมายในกิจการนี้ ทำให้มนุษย์มีความเจริญในด้านการศึกษา ความเข้าใจ และความสำนึกต่าง ๆ

ประชาชนก็เริ่มตื่นตัวต้องการมีส่วนในการปกครอง การได้บริการต่าง ๆ จากรัฐ และต้องการให้เกิดความยุติธรรมในด้านการแบ่งปันรายได้ รวมทั้งให้มีการยอมรับในเรื่องศักดิ์ศรีของบุคคล

การที่วิทยาการก้าวหน้าขึ้น ทำให้มนุษย์มีความสุขสบายทางด้านวัตถุมากขึ้น แต่ถ้ามนุษย์มีความปรารถนาสิ่งเหล่านี้มากขึ้น และการบำบัดความต้องการนั้นไม่ทั่วถึงบุคคลก็อาจจะต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมือง เพื่อเป็นหนทางได้มาซึ่งวัตถุเหล่านี้ ความปรารถนาที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ ในบางโอกาสอาจจะรุนแรงซึ่งเรียกว่าการปฏิวัติ การปฏิวัติในหลายแห่งเป็นไปเพื่อต้องการจะดิ้นรนแสวงหาความสุขทางวัตถุ ความยุติธรรมทางสังคมในปัจจุบันนี้ เน้นถึงความเท่าเทียมกันที่จะได้รับการบำบัดความต้องการในทางวัตถุเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าชนกลุ่มหนึ่งได้และชนกลุ่มหนึ่งเสียก็จะเกิดความขัดแย้งรุนแรงในสังคมนั้น

2. การเสียระเบียบหรือความไม่เป็นระเบียบในสังคม (Social Disorganization)

สังคมที่ไม่เป็นระเบียบ คือ สังคมที่สามารถจะควบคุมสมาชิกของสังคมให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ โดยทั่วไปทุกสังคมมักจะวางกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานบางอย่างให้สมาชิกที่มาอยู่ร่วมกันได้ใช้เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ ความเป็นระเบียบนี้ไม่ใช่เกิดจากการใช้อำนาจ แต่เป็นการยอมรับกฎเกณฑ์ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ความไม่เป็นระเบียบในสังคมมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 ความล้มเหลวของกลุ่มจารีตประเพณี ปกติแต่ละบุคคลจะรักษาค่านิยมและความมุ่งหวัง ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก วิธีการถ่ายทอดก็อาจออกมาในรูปบังคับให้ทุกคนกระทำตาม ซึ่งวิธีนี้จะได้ผลต่อเมื่อสถาบันถ่ายทอดความรู้ เช่น ครอบครัว โรงเรียน รัฐบาลมีเสถียรภาพ แต่ถ้าขาดหลักสำคัญในการทำงานร่วมกันหรือไม่ประสานกัน จะทำให้สถาบันไม่อาจจะถ่ายทอดและรักษาค่านิยมต่างๆ ของสังคมได้ เพราะขาดความยึดมั่นหรือขาดความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งความไม่เป็นระเบียบในสังคมนี้เป็นมูลฐานเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ได้ เช่น เด็กกระทำผิดอาชญากรรม เป็นต้น

2.2 ความขัดแย้งระหว่างกฎเกณฑ์กับความมุ่งหวัง เมื่อกลุ่มจารีตประเพณีในสังคมสลายลง หรือไม่สามารถรักษาหน้าที่ของตนได้ สมาชิกของกลุ่มจะขาดความศรัทธา ดังนั้นค่านิยมของกลุ่มอาจจะมีผลในทางตรงกันข้าม เพราะไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้กลุ่มมีความเข้าใจหรือปฏิบัติสอดคล้องในแนวเดียวกัน

ปกติแล้ว ความต้องการหรือความรู้สึกของคนย่อมเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ และมักจะไปขัดกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคมและเมื่อต้องเผชิญกับความต้องการใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนเก่า ๆ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยทั่วไปแล้วสังคมจะพยายามเปลี่ยนกฎเกณฑ์บางอย่างเพื่อให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป ถ้าสามารถทำได้ โดยไม่ไปขัดแย้งกับกลุ่มใด ซึ่งถ้าจะให้ได้ผลดีแล้วควรจะเริ่มจากลุ่มอิทธิพล เพราะถ้าเริ่มจากกลุ่มเล็กอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น

3. บุคลิกภาพ (Personality) หรือพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

บุคคลที่เกิดมาแต่ละคนจะมีลักษณะที่เป็นของตัวเองโดยเฉพาะ ไม่ซ้ำแบบใคร เพราะจะไม่มีใครเหมือนกับใครในทุกด้าน และบุคลิกภาพพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาทางกาย อารมณ์ และด้านอื่น ๆ ของจิตใจ และแม้บุคคลจะมีลักษณะทางกายเหมือนกัน การเรียนรู้ก็ไม่เหมือนกัน แม้จะมีสภาพแวดล้อมอย่างเดียวกัน

พฤติกรรมของแต่ละบุคคล เป็นผลของกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมบุคคลนั้น โดยแต่ละคนไม่อาจจะเลือกสิ่งแวดล้อมของตนได้ เช่น บุคลิกภาพของเด็กขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในถิ่นที่เกิดเป็นสำคัญ บุคคลอื่น ๆ ในสังคมเป็นผู้กำหนดให้เด็กแสดงบทบาทตามที่บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติ การถ่ายทอดมรดกทางสังคมก็เหมือนกับการกับบทให้คนแสดงบนเวที การเปลี่ยนแปลงในบทบาทหรือวัฒนธรรมก็เป็นไปอย่างช้า ๆ จนเกือบจะไม่รู้สึกตัว เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แต่บางครั้งก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกะทันหันได้เหมือนกัน เช่น การปฏิวัติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ได้เป็นไปตามปกติ

บุคลิกภาพในสังคมมีทั้งที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ ที่สังคมยอมรับ เช่น เคารพผู้ใหญ่ มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง เป็นต้น ส่วนที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น ลักขโมย เสพสุรา เสพยาเสพติด ฆ่าคนตาย เป็นต้น ซึ่งสังคมจะต้องหาทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น การที่บุคคลมีบุคลิกภาพผิดแผกไปจากกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด อาจจะเกิดจากความต้องการทางอารมณ์บางอย่าง เช่น เด็กที่มาจากบ้านแตกแยก มีจิตใจไม่มั่นคง ต้องการความรัก ต้องการความอบอุ่น บางครั้งจึงอาจจะหาทางชดเชยด้วยการหาความรักจากนอกบ้าน โดยเฉพาะถ้าเพื่อนไม่ดี เพื่อนก็จะพาไปในทางเสื่อมเสีย เช่น ลักขโมย เสพยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของสังคมที่จะต้องหาทางศึกษาและทางป้องกันแก้ไขต่อไป

จรัญ พรหมอยู่ (2548, น. 6) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม 3 ประการคือ

1. ปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์ จากการที่ผู้คนในสังคมนั้นสร้างขึ้นหรือกำหนดขึ้น เนื่องความผิดปกติในองค์ประกอบของร่างกาย เช่น โครโมโซมเพศผิดปกติ ต่อมไร้ท่อทำงานผิดปกติ ความคิดความเชื่อของมนุษย์บางประการที่อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น เชื่อว่าการตายเพื่อพระเจ้าจะได้บุญอย่างยิ่ง ตัวอย่างของปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์ เช่น โสเภณี ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสงครามและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

2. ปัญหาสังคมมนุษย์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปแล้วสภาพธรรมชาติมักจะเป็นสาเหตุทางอ้อม หรือเป็นปัจจัยที่จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากกว่าที่จะเป็นสาเหตุโดยตรงของปัญหาสังคม เช่น ความแห้งแล้ง ทำให้เกิดปัญหาความยากจน ปัญหาอพยพ ปัญหาทางการเมืองการปกครอง หรือฝนตกหนักทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและมีผลสืบเนื่องถึงปัญหาจราจร ปัญหาโรคระบาด ฯลฯ

สภาพแวดล้อมทางสังคม ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าชุมชนมีแหล่งสูบกัญชา โรงยาฝิ่น ก็อาจทำให้อาณาบริเวณนั้นมีผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น เพราะเห็นคนเขาสูบกัญชาเป็นเรื่องธรรมดา จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหายาเสพติด ฯลฯ

3. ปัญหาสังคมที่เกิดจากมนุษย์และสภาพธรรมชาติ ปัญหาสังคมบางปัญหามีสาเหตุมาจากทั้งมนุษย์และธรรมชาติเป็นต้นเหตุประกอบกัน เช่น ปัญหาน้ำท่วม อาจเกิดจากฝนตกหนักประกอบมีผู้คนสร้างสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำ หรือสร้างเขื่อนกั้นน้ำ ทำให้น้ำท่วมบริเวณที่ดินทำมาหากินของผู้คนที่อยู่เหนือเขื่อน

ปัญหาสังคมใดปัญหาหนึ่ง มักจะไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเท่านั้น เช่น ถ้าเราจะวิเคราะห์สาเหตุของปัญหายาเสพติด เราอาจพบว่าปัญหานี้อาจเกิดจากความอยากทดลอง อาจเกิดจากสาเหตุขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว อาจเกิดจากในบริเวณที่อยู่

สรุป สาเหตุปัญหาของสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความไม่เป็นระเบียบของสังคม พฤติกรรมจากการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละปัญหาอาจไม่ได้มาจากสาเหตุเพียงสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง แต่อาจมาจากสาเหตุหลาย ๆ สาเหตุได้

2.1.3 ประเภทของปัญหา

เปลว ปุริสาร (2543, น. 29) จำแนกลักษณะของปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่มีคำตอบอยู่แล้ว ได้แก่ การค้นคว้าหาคำตอบในวิชาคณิตศาสตร์ และแบบฝึกหัดวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมักเป็นปัญหาที่พบในห้องเรียน

2. ปัญหาที่เปิดกว้าง ไม่มีกฎเกณฑ์ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ปัญหาสำหรับฝึกความคิดสร้างสรรค์

ไชยรัตน์ ศิรินคร (2566) กล่าวว่า ปัญหาสังคมมีอยู่มากมายหลายประการ แนวคิดในการจำแนกประเภทของปัญหาสังคมมีหลากหลายแนวคิดซึ่งอาจถูกกำหนดขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและการให้คำนิยามของปัญหาสังคมนั้นๆ ไปตามสภาพของสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่าปัญหาสังคมแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกันคือ

1. ปัญหาสังคม เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับสังคม หรือปัญหาการปรับตัวของปัจเจกชนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ปัญหาคนชรา ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบน ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคจิต ฯลฯ

2. ปัญหาการเมือง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม หรือ การจัดระเบียบในสังคม นักการเมืองใช้อิทธิพล อำนาจ หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ช่วยเหลือพรรคพวก คอร์รัปชั่น ปัญหาโจรภาคใต้ นักการเมืองแย่งชิงตำแหน่งกัน นอกจากนี้ยังมีกรณีอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาความขัดแย้งด้านศาสนา ปัญหาสีผิว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโรงงานกับชาวบ้าน ปัญหารัฐกับประชาชน ฯลฯ

3. ปัญหาเศรษฐกิจ เกี่ยวกับภาวะการณ์เศรษฐกิจที่คนในสังคมเป็นจำนวนมากรู้สึกว่าคุกคามคุณค่าของคน และต้องการจะแก้ไขให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป เพราะเชื่อว่าคนหรือสังคมสามารถแก้ไขได้ เช่น ปัญหาสินค้าราคาตกต่ำ เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบ เงินฟ้อ เครื่องใช้ อุปโภคบริโภคราคาแพง คนตกงาน ความอดอยาก เป็นต้น

Peter Drucker (1983, p. 101) ได้อธิบายประเภทของปัญหาโดยแบ่งตามลักษณะทั่วไปและเฉพาะกิจ โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่

1. ปัญหาทั่วไปโดยแท้จริง เกิดขึ้นได้บ่อยและทั่วไปในหลายโอกาส ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจสร้างแบบจำลองเพื่อรับมือกับปัญหา ปัญหาจึงสามารถแก้ไขได้โดยง่าย

2. ปัญหาทั่วไปแต่เฉพาะกิจในสถานการณ์เอกเทศ เมื่อแบบจำลองสำหรับรับมือกับปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ ไป ปัญหาลักษณะนี้อาจเกิดซ้ำได้อีกแต่รายละเอียดจะไม่เหมือนกัน

3. ปัญหาเฉพาะกิจโดยแท้จริง รายละเอียดของปัญหาแตกต่างจากปัญหาอื่นโดยสิ้นเชิง เกิดขึ้นได้น้อยและต้องการการวิเคราะห์อย่างสูง เมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขอาจจะไม่เกิดปัญหาแบบเดิมอีก

4. ปัญหาทั่วไปที่คิดไว้ล่วงหน้าเป็นปัญหาใหม่ เป็นการเตรียมรับมือปัญหาทั่วไปที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง แม้ปัญหานั้นจะยังไม่เกิด

Frederiksen (1984, p. 363) ได้แบ่งการแก้ปัญหาออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ปัญหาที่มีโครงสร้างสมบูรณ์ Structured Problem) คือ ปัญหาที่กำหนดรายละเอียดไว้ชัดเจนครบถ้วน สำหรับให้ผู้เรียนแก้ปัญหา ได้แก่ โจทย์คณิตศาสตร์ แบบฝึกหัดวิทยาศาสตร์

2. ปัญหาที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ (Structured Problem) คือ ตัวคำถามไม่กระจ่างชัดอาจเพราะมีความซับซ้อน ไม่สามารถระบุรายละเอียดซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการพิจารณาหรือไม่มีแนวทางในการหาคำตอบ เป็นปัญหาที่ผู้ตอบต้องใช้ความพยายามในการหาความสัมพันธ์ และแยกแยะประเด็นของปัญหา โดยต้องอาศัยความรู้ด้านการคิดและความจำเป็นที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เข้ามาช่วยก่อนที่จะดำเนินการคิดตามขั้นตอนของการแก้ปัญหาได้

สรุป ประเภทของปัญหา สามารถจำแนกออกได้หลายประเภท ซึ่งอาจถูกกำหนดขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจและการให้คำนิยามของปัญหาสังคมนั้นๆ ไปตามสภาพของสังคมที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาทั่วไป ปัญหาเฉพาะกิจ ปัญหาที่มีโครงสร้างสมบูรณ์ ปัญหาที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ เป็นต้น

2.1.4 ปัญหาของเกษตรกร

เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) สรุปกรอบแนวคิดรวบยอด (Conceptual) ประเด็นปัญหาที่ต้องปฏิรูปการเกษตรของประเทศ ดังนี้

1. ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา เกี่ยวข้องกับการจัดการอุปทานส่วนเกิน และการพึ่งพิงตลาดส่งออกสูง ส่งผลต่อความไม่แน่นอนของราคา

2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง จากการขาดหรือใช้เมล็ดพันธุ์ที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่และการถูกเอารัดเอาเปรียบด้านราคาปัจจัยการผลิต

3. ปัญหาขีดความสามารถแข่งขันโครงสร้างของภาคเกษตรซึ่งมีความอ่อนแอ ขาดขีดความสามรถในการแข่งขันในเชิงราคาและปัญหาการจัดการความสมดุลสมดุลในการเกษตร

4. การปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำ จากการขาดระบบชลประทานและปัญหาดินเสื่อมโทรม การใช้พันธุ์พืชและปุ๋ยที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่

5. ปัญหาการจัดการความสมดุลในภาคเกษตร เกี่ยวข้องกับผลผลิตออกมาในช่วง เวลาเดียวกัน ทำให้มีอุปทานส่วนเกิน ขณะที่ความต้องการสินค้าเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ มีความต้องการเกือบคงที่ รวมทั้งปัญหาความต่างกันระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค

6. ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนสูง เป็นปัญหาทางโครงสร้างจากปัจจัยทั้งด้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย การขาดแคลนแรงงาน ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรม ขาดการเชื่อมโยงในลักษณะคลัสเตอร์และสถาบันเกษตรกรขาดความเข้มแข็ง

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2567) ปัญหาของเกษตรสามารถพิจารณาแยกปัญหาออกเป็น 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านโครงสร้างและปัญหาอันเกิดจากตัวเกษตรกรเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้าง

ปัญหาด้านโครงสร้างของเกษตรกรได้แก่ บัญหาอันเป็นผลมาจากโครงสร้างของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ปัญหาด้านโครงสร้างบางประการมีดังนี้

1.1 เกษตรกรโดยทั่วไปจะมีมาตรฐานการครองชีพต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไป

1.1.1 ข้อจำกัดทางด้านธรรมชาติ เนื่องจากดินฟ้าอากาศไม่ดี

1.1.2 การขาดความรู้ที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิทยาทางการเกษตร

1.1.3 ความยากจนเนื่องจากผลผลิตส่วนเกินที่เกษตรกรผลิตได้ถูกถึงไปใช้เป็นประโยชน์ต่อภาคอื่น ๆ ซึ่งมิใช่ภาคเกษตรกร

1.1.4 การขาดที่ดินทำกิน เนื่องจาก การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร การเป็นหนี้ และการถูกไล่ออกจากที่ดิน

1.1.5 เนื่องจากหน่วยผลิตในภาคเกษตรกรของไทยเป็นหน่วยผลิตขนาดเล็ก ทำให้ขาดอำนาจการต่อรองและต้องพึ่งพาอาศัยพ่อค้า

1.1.6 โอกาสที่เกษตรกรจะปรับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนให้ดีขึ้นมีอยู่น้อยมาก

1.1.7 เนื่องจากคนในหมู่บ้านของไทยมักจะแบ่งกันเป็นหมู่เป็นเหล่าและเนื่องจากคนไทยมีปัจเจกชนนิยมสูง

1.1.8 ในอดีตประเทศไทยเป็นสังคมที่มั่งคั่งและอุดมสมบูรณ์ จึงไม่มีความจำเป็นอย่างใดในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกัน เพราะต่างคนต่างทำก็เป็นการเพียงพอ

1.2 ปัญหาที่เกิดจากตัวเกษตรกรเอง

ปัญหาอันเกิดจากตัวเกษตรกรจะพิจารณาจากทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรดังต่อไปนี้

1.2.1 ทัศนคติ

1.2.2 พฤติกรรม

1.2.3 เทคโนโลยี

1.2.4 ความอิจฉาริษยา

1.2.5 การไม่ชอบการแสดงตัวเป็นศัตรูกันซึ่งหน้าและไม่ชอบโต้เถียงกันโดยเฉพาะการโต้เถียงในที่ประชุม

1.2.6 ความนิยมเล่นการพนัน

1.2.7 การไม่วางแผนการทำงานไว้อย่างเป็นระบบ

1.2.8 ความเป็นคนสนุกสนานรื่นเริง

2.1.5 ปัญหาของเกษตรใน จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี มีปัญหาเกี่ยวกับ

2.1.5.1 ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมันเชื้อเพลิง สูงขึ้นมาก

2.1.5.2 ฝนแล้ง/ขาดแหล่งน้ำ

2.1.5.3 ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด

2.1.5.4 ได้ผลผลิตน้อยเกินไป

2.1.5.5 น้ำท่วม โคลนถล่ม พายุ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกร ผู้วิจัยได้สรุปตัวแปรปัญหาของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับราคาของผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดจากการผลิตที่มากเกินไปทำให้ราคาตกต่ำ มีราคาไม่แน่นอน มีการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง ผลผลิตที่มีคุณภาพไม่ตรงตามความต้องการของตลาด รวมถึงปัญหาการแปรรูปผลผลิต

2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรที่ขาดอำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อประสบปัญหาภาวะแรงงานในภาคการเกษตรส่วนมากเป็นเกษตรกรผู้สูงอายุ ขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานสูง การเข้าถึงระบบชลประทาน รวมถึงราคาปุ๋ยและสารเคมีที่มีราคาแพง

3. ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรที่มีผลผลิตมากกกว่าความต้องการของตลาด ไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุนการผลิต เกิดการแทรกแซงราคาและประชานิยม ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกำลังในการแข็งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ และปัญหาความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์เพื่อการเกษตร

4. ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ หมายถึง ปัญหาของเกษตรกเกี่ยวกับการราคาผลผลิตตกต่ำทั้งในส่วนของการจัดการน้ำ ทั้งระบบชลประทาน-คลองส่งน้ำ เพื่อการเกษตร ดินเสื่อมโทรและไม่เหมาะสม การจัดการเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน เครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่ากับราคา ขาดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ และการใช้ปุ๋ยที่ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน

5. ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับความสมดุลในภาคเกษตร ทั้งในส่วนของผลผลิตที่ออกในช่วงเวลาเดียวกัน ความต้องการของสินค้าทางการเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ ความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค การจัดการระหว่างผลผลิตและความไม่แน่นอนของราคาสินค้าทางการเกษตร

6. ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน หมายถึง ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินที่มีอัตราสูง ต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน การถูกเอารัดเอาเปรียบและการกึ่งผูกขาดในภาคการเกษตร การขาดแคลนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานสูง ขาดเทคโนโลยีทางการเกษตร และมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดที่ดินทำกิน ที่ดินเสื่อมโทรม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของเกษตรกร

2.2.1 ความหมายของการแก้ปัญหา

กนกกร แววพหูสูต (2549, น. 43) การแก้ปัญหาเป็นทักษะการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ ความจำ ความเข้าใจ สติปัญญา ประสบการณ์ วิธีการ เหตุผล และความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ การแก้ปัญหาของนักเรียนต้องเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน มีความชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาได้ มีการนำวิธีการต่าง ๆ มาเก็บข้อมูล วางแผนแก้ปัญหา นำแผนมาใช้ในการแก้ปัญหา และสรุปการแก้ปัญหา สามารถนำความรู้ไปใช้ ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

กัลยา ตากูล (2550, น. 20) ให้ความหมายว่า การคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดรวบรวม หรือเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเข้าด้วยกัน เพื่อหาทางแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการขจัดปัญหาให้หมดไป

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556, น. 161) ได้กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหา เป็นกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นสำคัญของเรื่องหรือสิ่งต่าง ๆ ที่คอยก่อกวน และสร้างความรำคาญ สร้างความยุ่งยากสับสน และความวิตกกังวล และพยายามหาหนทางคลี่คลายสิ่งเหล่านั้นให้ปรากฏ และหาหนทางขจัดปัดเป่าสิ่งที่เป็นปัญหาก่อความรำคาญ ความวิตกกังวล ความยุ่งยากสับสนให้หมดไป

Gagne (1970, p. 63) ได้อธิบายถึงการแก้ปัญหาว่า เป็นรูปแบบของการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ประเภทหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกันตั้งแต่สองประเภทขึ้นไป และใช้หลักการนั้นประสมประสานกันจนเป็นความสามารถชนิดใหม่ที่เรียกว่า ความสามารถ ในการคิดแก้ปัญหา โดยการเรียนรู้ประเภทนี้ต้องอาศัยหลักการเรียนรู้ประเภทสังกัปและเป็นการเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยความสามารถในการมองเห็นลักษณะร่วมกันของสิ่งเร้าทั้งหมด

Good (1973, p. 53) อธิบายว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นแบบแผนหรือวิธีการซึ่งอยู่ในสภาวะที่มีความยุ่งยากลำบาก หรืออยู่ในสภาวะที่พยายามตรวจข้อมูลที่ทำมาได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหา มีสมมติฐานและการตรวจสอบสมมติฐานภายใต้การควบคุม มีการเก็บข้อมูลจากการทดลองเพื่อหาความสัมพันธ์นั้นว่าจริงหรือไม่

Kowalski and Westen (2009, p. 235) กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการแปลงสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเคลื่อนย้ายจากสภาพปัจจุบันซึ่งเป็นสภาวะที่ไม่น่าพอใจ (สภาวะเริ่มต้น) ไปยังสภาวะที่ทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไข (สภาวะตามเป้าหมาย) โดยใช้การปฏิบัติต่าง ๆ

สรุป การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถ ทักษะการเรียนรู้ การคิดรวบรวมหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ต้องอาศัยความรู้ ความจำ ความเข้าใจ สติปัญญา ประสบการณ์ วิธีการ เหตุผล และความสามารถในการตัดสินใจ เป็นการคิดพิจารณาไตร่ตรองพินิจพิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหา

สุวิทย์ มูลคำ (2551, น. 28) กล่าวถึงขั้นตอนการคิดแก้ปัญหาเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นการทบทวนปัญหาที่พบเพื่อทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ในประเด็นต่างๆ รวมทั้งการกำหนดขอบเขตของปัญหา

ขั้นที่ 2 ตั้งสมมุติฐานหรือหาสาเหตุของปัญหา เป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหาโดยใช้ความรู้ประสบการณ์ช่วยในการคาดคะเน รวมทั้งการพิจารณาสาเหตุของปัญหาว่ามาจากสาเหตุอะไรหรือจะมีวิธีการแก้ปัญหาได้โดยวิธีใดบ้าง ซึ่งควรจะตั้งสมมุติฐานไว้หลาย ๆ อย่าง

ขั้นที่ 3 วางแผนการแก้ปัญหา เป็นการคิดหาวิธีการ เทคนิคเพื่อแก้ปัญหาและกำหนดขั้นตอนย่อยของการแก้ปัญหาไว้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ ซึ่งขั้นนี้จะเป็นขั้นของการทดลองและลงมือแก้ปัญหาด้วย

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมุติฐาน เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ วินิจฉัยว่ามีความถูกต้อง เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใดและทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 6 สรุปผล เป็นการประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ได้ผลดีที่สุด โดยอาจสรุปในรูปของหลักการที่จะนำไปอธิบายเป็นคำตอบ นำความรู้ไปใช้

ประกาศิต สายธนู (2553, น. 57) เห็นว่ากระบวนการคิดแก้ปัญหา ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ (Preparation) หมายถึง ขั้นในการตั้งปัญหาหรือค้นว่าปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้นคืออะไร

2. ขั้นในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) หมายถึง ขั้นในการพิจารณาดูว่ามีสิ่งใดบ้างที่เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา หรือสิ่งใดที่ไม่ใช่สาเหตุสำคัญของปัญหา

3. ขั้นในการนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา (Production) หมายถึง การหาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงสาเหตุของปัญหา แล้วออกมาในรูปแบบของวิธีการผลสุดท้ายจะได้ผลลัพธ์ออกมา

4. ขั้นตรวจสอบผล (Verification) หมายถึง ขั้นในการนำเสนอเกณฑ์เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการนำเสนอวิธีแก้ปัญหา ถ้าพบว่าผลลัพธ์นั้นยังไม่ได้ผลถูกต้องก็มีการนำเสนอวิธีแก้ปัญหาใหม่จนกว่าจะได้วิธีการที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด

5. ขั้นในการนำไปประยุกต์ใหม่ (Reapplication) หมายถึง การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องไปใช้ในโอกาสข้างหน้า เมื่อพบเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่เคยพบเห็นมาแล้ว

รสสุคนธ์ โรส มกรมณี (2566) กล่าวถึง ทฤษฎีการแก้ปัญหาและแนวปฏิบัติพื้นฐาน ว่าทฤษฎีการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากผลงานเรื่องนักแก้ปัญหาทั่วไป (General Problem Solver) ของ Ernest and Newell (1969) and Newell and Simon (1972) ซึ่งเป็นทฤษฎีการแก้ปัญหาของมนุษย์ (Human Problem Solving) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ผลงานนี้ช่วยวางรากฐานกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการประมวลสารสนเทศสำหรับศึกษาเรื่อง การแก้ปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อย ๆ แล้วจึงจัดการแก้ไขเป้าหมายย่อย ๆ เหล่านั้นทีละเรื่อง แนวคิดนี้ตรงกันข้ามกับ Wertheimer (1959) นักจิตวิทยาในกลุ่มทฤษฎีเกสตอลต์ ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการแก้ปัญหาและให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่องโครงสร้างของปัญหา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็นโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไข สิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือสิ่งรบกวนต่าง ๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนจะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์กร ประกอบด้วย ความใกล้เคียง การปกปิด ความคล้ายคลึง และความเรียบง่าย

DeBono (1971 and 1991) เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาโดยประยุกต์ใช้วิธีการคิดแบบนอกกรอบ โดยเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่ต้องการมุมมองที่แตกต่างจึงจะแก้ไขได้สำเร็จ วิธีการที่จะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับปัญหาคือ การแยกปัญหาเป็นส่วน ๆ แล้วนำกลับมารวมกลุ่มเข้าด้วยกันในลักษณะที่แตกต่างไปจากเดิมหรือสุ่มบางส่วนมารวมกัน หลักการนี้เสนอองค์ประกอบ ในการแก้ปัญหา 4 ประการคือ

1. ค้นหาความคิดเด่น ๆ ที่เป็นหลักในทำความเข้าใจกับปัญหา
2. ค้นหาวิธีการที่แตกต่างออกไปในการมองปัญหา
3. ปล่อยวางการคิดแบบยึดติด และ
4. ให้โอกาสตนเองในการเปิดรับความคิดอื่น ๆ

McNamara (1999) กล่าวว่าวิธีการแก้ปัญหามีหลากหลายวิธี ไม่มีวิธีการแก้ปัญหาใดที่จะสามารถแก้ปัญหาทุกเรื่องได้ แต่มีแนวปฏิบัติพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ โดยต้องมีการฝึกใช้เสียก่อน เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยจนสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ ขั้นตอนต่าง ๆ มีดังนี้

1. ระบุปัญหา ขั้นนี้เป็นขั้นที่คนส่วนใหญ่มักจะสับสน กล่าวคือ จะเริ่มด้วยการคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา แทนที่จะทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เสียก่อนว่าทำไมจึงคิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา การระบุ

ปัญหาต้องอาศัยข้อมูลจากตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการตั้งคำถาม อาทิ อะไรคือสิ่งที่เห็นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้คิดว่ามีปัญหาเกิดขึ้น ปัญหาที่ว่านั้นเกิดขึ้นที่ไหน เกิดขึ้นอย่างไร เกิดขึ้นเมื่อใด กำลังเกิดขึ้นกับใคร และทำไมจึงเกิดขึ้น จากนั้นให้เขียนอธิบายว่าสิ่งที่กำลังเกิดในขณะนั้น โดยแท้จริงควรจะเป็นอย่างไร ต้องพยายามอธิบายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขียนอย่างเจาะจง และครอบคลุมประเด็นว่าอะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร และทำไม

1.1 เมื่อถึงจุดนี้ หากปัญหายังดูเหมือนว่าเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน ควรระบุปัญหาให้กระจายออกมาแบบย่อย ๆ ลงไปอีก โดยตั้งคำถามซ้ำอย่างเดิม จนกว่าจะได้คำอธิบายสำหรับปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากพอ

1.2 ทำการตรวจสอบว่าความเข้าใจที่มีต่อปัญหาต่างๆ นั้น มีความถูกต้องเพียงใด โดยการหารือกับสมาชิกในกลุ่มหรือบุคคลอื่น

1.3 นำปัญหาต่าง ๆ มาจัดความสำคัญ หากพบว่ามีปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันจำนวนหลายปัญหา ให้พิจารณาว่าปัญหาใดควรจัดการก่อนปัญหาใดจัดการทีหลัง ทั้งนี้ต้องแยกให้ชัดเจนระหว่างปัญหาที่มีความสำคัญกับปัญหาที่เป็นเรื่องฉุกเฉิน เพราะปัญหาที่มีความสำคัญเป็นปัญหาที่ต้องจัดการก่อน

1.4 ทำความเข้าใจกับบทบาทของตนเองในปัญหานั้นให้ถูกต้อง เพราะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้บทบาทของผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เมื่อตนเองเครียดก็อาจมองว่าผู้อื่นเครียดเช่นเดียวกัน ซึ่งความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น

2. มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ในขั้นนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับข้อมูลนำเข้าจากบุคคลอื่นซึ่งรับรู้ปัญหาและจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหา การเก็บข้อมูลควรทำเป็นรายบุคคลจะได้ข้อมูลมากกว่า ให้จดบันทึกสิ่งที่เป็นความคิดเห็นของตนเองและสิ่งที่ได้ยินมาจากผู้อื่น จากนั้นเขียนอธิบายสาเหตุของปัญหาในลักษณะที่ว่า อะไรกำลังเกิดขึ้น เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด อย่างไร กับใคร และทำไม

3. แจกแจงทางเลือกต่างๆ สำหรับวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา ในขั้นนี้ควรให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกเว้นในกรณีที่ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องส่วนตัว ให้ระดมสมองเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้ทางเลือกหลาย ๆ ทาง แล้วนำมาคัดกรองเพื่อหาแนวคิดที่ดีที่สุด การได้มาซึ่งความคิดที่หลากหลายนั้น ต้องระวังที่จะไม่ตัดสินว่าความคิดเหล่านั้นดีหรือไม่ดี ให้จดบันทึกตามที่ได้ยินมาเท่านั้น ทักษะที่เหมาะสมที่สุดในการจำแนกสาเหตุของปัญหาคือการคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)

4. เลือกวิธีการแก้ปัญหา ในการคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ควรพิจารณาดังนี้

4.1 วิธีการใดที่สามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาว

4.2 วิธีการใดที่มีความเป็นจริงมากที่สุดในการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ในขณะนี้มีทรัพยากรสำหรับการแก้ปัญหาหรือไม่ จะจัดหามาใช้ได้หรือไม่ มีเวลาเพียงพอที่จะใช้วิธีการนี้หรือไม่

4.3 อะไรคือความเสี่ยงของทางเลือกแต่ละวิธี

5. วางแผนนำทางเลือกในการแก้ปัญหาที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดไปปฏิบัติ หรือจัดทำแผนปฏิบัติการ ซึ่งในขั้นนี้มีสิ่งที่ต้องพิจารณาคือ

5.1 สถานการณ์จะเป็นอย่างไรเมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขแล้ว

5.2 มีขั้นตอนอะไรที่จะต้องทำในการนำทางเลือกที่ดีที่สุดไปแก้ปัญหา มีระบบหรือกระบวนการอะไรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบ้าง

5.3 จะรู้ได้อย่างไรว่าขั้นตอนต่างๆ มีการปฏิบัติ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผน

5.4 ทรัพยากรอะไรบ้างที่ต้องการ ในประเด็นของบคุลากร เงิน และสิ่งอำนวยความสะดวก

5.5 ต้องใช้เวลานานเท่าใดในการนำวิธีการแก้ปัญหาไปปฏิบัติ ให้เขียนตารางที่แสดงเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด และเวลาที่คาดหวังว่าจะเห็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จปรากฏขึ้น

5.6 ใครคือผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามแผน

5.7 เขียนคำตอบสำหรับคำถามที่กล่าวมาแล้ว และให้ถือว่านี่คือแผนปฏิบัติการ

5.8 สื่อสารทำความเข้าใจแผนนี้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำแผนไปปฏิบัติ ปัจจัยสำคัญของขั้นตอนนี้คือ การสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง

6. ดูแลควบคุมการปฏิบัติตามแผน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ความสำเร็จ ซึ่งได้แก่

6.1 เห็นสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้หรือไม่

6.2 แผนมีการดำเนินงานตามตารางที่กำหนดไว้หรือไม่

6.3 ถ้าแผนไม่ได้ดำเนินไปตามที่คาดหวังไว้ ให้พิจารณาว่า แผนมีความเป็นไปได้จริงหรือไม่ มีทรัพยากรเพียงพอที่จะทำให้แผนสำเร็จตามกำหนดการหรือไม่ ควรมีสิ่งอื่นที่ต้องทำก่อนสิ่งที่กำหนดไว้แต่เดิมในแผนหรือไม่ ควรเปลี่ยนแผนหรือไม่

7. ตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ในขั้นนี้ วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดในการตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ คือการกลับคืนสู่การปฏิบัติงานตามปกติแล้วสังเกตสถานการณ์ นอกจากนั้นมีประเด็นที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

7.1 ควรมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นอีก

7.2 อะไรคือบทเรียนที่ได้จากการแก้ปัญหาครั้งนี้ ในเชิงความรู้ ความเข้าใจ และ/หรือทักษะ

7.3 ควรมีการเขียนบันทึกสั้นๆ ถึงเหตุการณ์เด่น ที่เป็นความสำเร็จในการพยายามแก้ปัญหา และสิ่งที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้เรียนรู้ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง

2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2552, น. 43-45) กล่าวว่า โดยทั่วไปบุคคลย่อมปรารถนาให้กระบวนการคิดแก้ปัญหาเป็นไปด้วยดี อย่างไรก็ตาม ในการคิดแก้ปัญหาของบุคคลก็อาจห่างไกลไปจากความสำเร็จที่สมบูรณ์แบบได้ ปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการคิดแก้ปัญหา มีดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม ประสบการณ์เดิมจะทำให้บุคคลเกิดชุดของการแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ ขึ้นภายในสมอง (a Mental Set) ของตนและเกิดความตั้งมั่นกับสิ่งนั้น ทำให้ผูกพันยึดติด ซึ่งลักษณะของการยึดติด (Fixation) มีสองลักษณะคือ

1.1 ยึดติดกับการใช้วิธีการเดิมในการแก้ปัญหาจนเกิดเป็นนิสัย การคิดแก้ปัญหาของบุคคลอาจเป็นผลมาจากวิธีการเดิมในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อการคิดแก้ปัญหา ถ้าส่งผลทางบวกก็จะทำให้สามารถคิดแก้ปัญหาได้รวดเร็วขึ้น แต่ถ้าส่งผลทางลบก็จะไปขัดขวางการคิดแก้ปัญหา โดยเฉพาะการคิดแก้ปัญหาในแนวทางใหม่หรือทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจเหมาะสมกว่า หรือวิธีการที่ทำได้ง่ายกว่าก็ไม่ทาและคิดว่าวิธีเดิมดีอยู่แล้ว ซึ่งปัจจัยนี้อาจต้องใช้เวลาในการแก้ไขกลยุทธ์ที่ดีในเรื่องนี้คือ การที่บุคคลนั้นต้องเปิดใจรับและคอยตรวจสอบความคิดในการแก้ปัญหาของตนว่า ได้ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถทำในสิ่งใหม่ ๆ หรือไม่

1.2 ยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของสิ่งต่าง ๆ ที่ตนคุ้นเคย (Functional Fixedness) บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะละเลยหน้าที่การใช้งานอื่น ๆ ที่เป็นไปได้ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อบุคคลนั้นยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของสิ่งนั้นไว้ในจิตใจของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนคุ้นเคย เช่น บุคคลจะคุ้นกับการใช้ค้อนตอกตะปู แต่ถ้าไม่มีค้อนก็แก้ปัญหาไม่ได้ หากบุคคลไม่ยึดติดกับการใช้ค้อนตอกตะปูก็สามารถใช้สิ่งอื่นตอกตะปูแทนได้ เป็นต้น การยึดติดหน้าที่การใช้งานนี้ ทำให้บุคคลไม่สามารถนึกถึงหน้าที่การใช้งานอื่น และทำให้ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาโดยใช้สิ่งของนั้นเพื่อทำหน้าที่อื่น ๆ ได้ ตัวอย่างอีกประการหนึ่งที่เห็นได้ชัด คือ ตัวอย่างของปัญหาการให้บุคคลยืนอยู่ที่จุดหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างเชือกสองเส้นที่กล่าวมาแล้ว และกำหนดให้ผูกปลายเชือกทั้งสองเข้าด้วยกัน แต่บุคคลนั้นไม่สามารถเอื้อมถึงปลายเชือกทั้งสองในเวลาเดียวกันได้ หากบุคคลนั้นยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของคีมจะทำให้ไม่สามารถคิดนำคีมนั้นมาใช้เป็นน้ำหนักถ่วงปลายเชือกข้างหนึ่งให้แกว่งเข้ามาถึงมือได้ การยึดติดกับหน้าที่การใช้งานของคีมย่อมทำให้ปัญหานี้ยากที่จะแก้ไข ซึ่งการคิดแก้ปัญหาจึงเป็นการหาหน้าที่การใช้งานคีมในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิม โดยให้คีมทำหน้าที่เป็นตุ้มน้ำหนักแทน

2. แรงจูงใจและอารมณ์ บุคคลหลายคนมีความสามารถหรือทักษะในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมากมาย รู้ว่าตนเองควรทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรเพื่อที่จะแก้ปัญหานั้น แต่ความสามารถหรือทักษะดังกล่าวก็หาได้มีประโยชน์แต่อย่างไรไม่ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่มีแรงจูงใจที่จะทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญคือ แรงจูงใจจากภายในของบุคคลเหล่านั้นที่จะคิดแก้ปัญหาหรือมีความพยายามรบเร้าให้บุคคลนั้นคิดแก้ปัญหา บางคนก็จะเลยความคิดที่จะทำไปอย่างง่ายดาย อารมณ์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง

ที่ช่วยอำนวยให้เกิดความคิดที่จะแก้ปัญหาใด ๆ ในขณะที่นักแก้ปัญหาได้รับการจูงใจให้คิดแก้ปัญหา บุคคลเหล่านี้ยังต้องควบคุมอารมณ์ของตนและใส่ใจไปที่การหาคำตอบของปัญหานั้น และไม่เกรงกลัวต่อความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3. ความเชี่ยวชาญ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาระหว่างผู้ที่มีความเชี่ยวชาญกับผู้ที่เริ่มคิดแก้ปัญหามีความแตกต่างกัน ทั้งในแนวทางที่ใช้ในการคิด และลักษณะของปัญหาที่ทำการคิดแก้ปัญหานักวิจัยพบว่า ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมีความแตกต่างในแนวทาง ดังนี้

3.1 พื้นฐานความรู้ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถสูงและกว้างขวางในการจัดระบบความรู้ในสาขาวิชาที่ตนมี บ่อยครั้งจึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถคิดแก้ปัญหาจากความทรงจำที่ตนมีโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก เพราะในสมองของผู้เชี่ยวชาญนั้น ความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกจัดเรียงเป็นระบบอย่างมีขั้นตอน มีการจัดหมวดหมู่ประเด็นต่างๆ ไว้เป็นอย่างดีและสามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างดี ในขณะที่นักแก้ปัญหามือใหม่มีความสามารถการจัดประเด็นต่าง ๆ และความสามารถในการเชื่อมต่อความรู้ได้ไม่มากนัก

3.2 ความทรงจำหลัก ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญย่อมมีข้อมูลในความทรงจำมากกว่านักแก้ปัญหามือใหม่ และมีทักษะในการจดจำได้ดีกว่า ผู้เชี่ยวชาญจึงสามารถใช้คลังความรู้ที่ตนมีมาใช้ในการคิดแก้ ปัญหา ยิ่งมีความทรงจำสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหามากเท่าใด ยิ่งช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้มากขึ้น

3.3 กลยุทธ์ ผู้เชี่ยวชาญมีกลยุทธ์ต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านักแก้ปัญหามือใหม่ในการคิดแก้ปัญหา และมีความยืดหยุ่นในการปรับใช้กลยุทธ์ต่างๆ

3.4 การฝึกฝน การเป็นผู้เชี่ยวชาญได้ต้องได้รับการฝึกฝนมานานหลายปี สะสมประสบการณ์มาเป็นอันมาก ต้องใช้ความพยายามและเวลาในการพัฒนาทักษะ อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมว่าผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการคิดแก้ปัญหาในสาขาวิชาที่ตนถนัดเท่านั้น ไม่สามารถเชี่ยวชาญได้ทุกเรื่อง

4. ความสามารถในการคิดแบบอเนกนัย ในการคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันนั้นส่วนหนึ่งแล้วสามารถอาศัยความเคยชินของวิธีแก้ปัญหาจากประสบการณ์เดิม แล้วนำมาใช้แก้ปัญหาแบบที่เคย โดยมองปัญหาว่าเหมือนเดิม อย่างไรก็ตามเมื่อต้องเผชิญปัญหาใหม่ การคิดแก้ปัญหาด้วยการใช้ประสบการณ์เดิมอาจไม่ได้ผลและอาจเป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาได้ เพราะไม่มองหาวิธีการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่น ทั้งที่อาจทำให้ได้วิธีการใหม่ที่สามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่า บุคคลที่มีความสามารถในการคิดแบบอเนกนัยจะมีส่วนช่วยให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ หรือคิดได้หลายทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายปลายทางได้ ดังนั้น นักจิตวิทยาได้คิดวิธีการคิดแบบอเนกนัย เพื่อให้มองเห็นวิธีการคิดแก้ปัญหาแบบอื่น ๆ ไว้หลายวิธี วิธีที่สำคัญมีดังนี้

4.1 การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการระดมความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเท่าที่คิดได้อย่างเสรี นิยมทำเป็นกลุ่ม เพราะเชื่อว่าการแสดงความคิดอย่างเสรีของคนคนหนึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกคนอื่นในกลุ่มเกิดความคิดอย่างเสรีได้ต่อไป โดยต้องมีบรรยากาศของความเป็นกันเอง ยอมรับความคิดทุกอย่างที่สมาชิกคิดได้ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่จะทาให้ความคิดหยุดชะงัก ทำให้ไม่กล้าคิดแบบแปลก ๆ คิดได้มากเท่าใดก็ยิ่งดี และหากมีการนำความคิดของสมาชิกมาขยายให้ดีขึ้น หรือนำเอาความคิดต่าง ๆ มารวมกันเพื่อให้เกิดความคิดใหม่ๆ ก็จะยิ่งดี ความคิดทั้งหมดที่ได้มาแล้วจะต้องนำมาประเมินต่อไปว่าความคิดใดบ้างสามารถนำไปใช้ หรือนำไปพัฒนาเพื่อใช้แก้ปัญหาได้ หรือนำมารวมกันเพื่อใช้แก้ปัญหา

4.2 ซีเน็คติกส์ (Synectics) เป็นการนำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวพันกันมาเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาขึ้น วิธีซีเน็คติกส์ประกอบด้วยการอุปมา (analogy) แบบต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 การอุปมาโดยตรง ผู้แก้ปัญหาพยายามนึกถึงสิ่งมีชีวิตอื่นรอบตัวว่ามีสิ่งมีชีวิตอะไร บ้างที่มีปัญหาคล้ายกับที่กำลังประสบอยู่ สิ่งมีชีวิตเหล่านั้นแก้ปัญหาด้วยวิธีใด เช่น การประดิษฐ์เครื่องบิน เป็นต้น เพื่อให้สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็วโดยอุปมากับการบินของนก

4.2.2 การอุปมาตนเอง โดยให้จินตนาการว่าตนเองเป็นผู้มีปัญหาจะเกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างไร คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร

4.2.3 การอุปมาแบบคิดฝัน โดยมีความคิดฝันในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา เช่น คิดแก้ปัญหาการใช้ยางรถยนต์ไม่ให้มีลมรั่วออกไป โดยฝันว่ายางรถยนต์นั้นสามารถอุดรูรั่วได้เอง เป็นต้น ดังนั้น ความสามารถในการคิดแบบอเนกนัยของบุคคลจึงช่วยให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ ในการคิดแก้ปัญหาขึ้นได้

2.2.4 เทคนิควิธีการคิดแก้ปัญหา

การคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้น จะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่เพื่อหาวิธีที่มีความแตกต่างและหลากหลาย โดยควรจะวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงเสียก่อน แล้วพยายามใช้ความคิดสร้างสรรค์เฟ้นหาวิธีแก้ไขไว้มาก ๆ เทคนิควิธีการคิดแก้ปัญหามีนักวิชาการได้รวบรวมไว้ ดังนี้

2.2.4.1 การระดมสมอง (Brainstorming)

เป็นวิธีการเบื้องต้นที่ใช้ในการผลิตความคิดร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดรายการความคิดที่หลากหลายสำหรับนำไปใช้แก้ปัญหา ซึ่งมีแนวทางการระดมสมองอยู่ 2 อย่างคือ อย่าเพิ่งตัดสินและเน้นปริมาณ สาเหตุที่อย่าเพิ่งตัดสิน เพราะความคิดในการตัดสินจะปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดขึ้น ดังนั้น อย่าเพิ่งคิดว่าสิ่งที่คิดถูกหรือผิด เป็นไปได้หรือไม่ ส่วนการเน้นปริมาณ เนื่องมาจากปริมาณความคิดก่อให้เกิดคุณภาพ ยิ่งมีไอเดียมากก็จะทำให้มีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้นด้วย และเรา

สามารถคัดกรองใช้ทางเลือกที่ดีที่สุด มีคุณภาพสูงสุด โดยมีขั้นตอนการระดมสมอง ดังนี้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546, น. 82)

1. กำหนดขอบเขตปัญหา

2. แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ระดมสมอง กลุ่มผู้ประเมินความคิด

3. จัดทำเอกสารที่ระบุถึงขอบเขตของปัญหาและตัวอย่างแนวทางแก้ไข ส่งถึงผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน ไม่น้อยกว่า 2 วันก่อนประชุม

4. เริ่มประชุม โดยก่อนประชุมให้อธิบายกฎระเบียบของการระดมสมองให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจอย่างชัดเจน

5. เขียนปัญหาลงบนกระดาน หรือ ฉายขึ้นจอโปรเจคเตอร์ ให้ทุกคนเห็น

6. ให้ผู้ระดมสมอง เสนอความคิด โดยเริ่มจากผู้ที่ยกมือก่อน แต่ละท่านควรเสนอความคิดแค่คนละอย่างต่อการนำเสนอ 1 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เสนอความคิดจนครบ

7. ทำการบันทึกความคิดทั้งหมดที่ได้

8. เมื่อผ่านไป 30 นาที ให้ทุกคนหยุดเสนอความคิด

9. นำความคิดทั้งหมดที่ได้มานำเสนอให้กลุ่มประเมินความคิด เลือกความคิดที่ดีที่สุด

10 ส่งผลการเลือกจากกลุ่มประเมิน ให้กลุ่มที่ระดมสมองอีกครั้งและ ขอให้พิจารณาว่ามีสิ่งใดที่ควรจะเพิ่มเติมเข้าไปอีกหรือไม่

11 นำความคิดที่เลือกแล้ว ส่งต่อให้กับบุคคลที่รับผิดชอบในการนำไปใช้

2. วิธีคิดแบบอริยสัจจ์

ชยสาโรภิกขุ (2552, น. 45) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นหรือมีวิธีคิดแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี เรียกว่า วิธีคิดแบบอริยสัจจ์ ประกอบด้วย ทุกข์ (ตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ที่ไม่ต้องการ) สมุทัย (เหตุ ที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องแก้ไข จึงจะพ้นจากปัญหาได้) นิโรธ (ภาวะสิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการจะเข้าถึง) และ มรรค (วิธีการหรือข้อปฏิบัติที่ต้องทา เพื่อบรรลุภาวะสิ้นปัญหา) หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบอริยสัจจ์ ก็คือ เริ่มต้นจากปัญหาหรือทุกข์ที่ประสบ โดยเราทุกคนมีหน้าที่กำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไข ขณะเดียวกันก็กำหนดเป้าหมายให้แน่ชัดว่าคืออะไร เป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดหาวิธีที่จะกาจัดสาเหตุของปัญหา ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทุกข์ คือ สภาพปัญหา ความคับข้อง ติดขัด กดดัน บีบคั้น ที่ได้ประสบหน้าที่ของเรามีเพียงกำหนดรู้ ทำความเข้าใจ และกำหนดขอบเขตให้ชัด หน้าที่นี้เรียกว่า ปริญญา เราไม่มีหน้าที่เอาทุกข์มาครุ่นคิด มาแบกไว้ หรือคิดขัดเคืองเป็นปฏิปักษ์กับความทุกข์ หรือห่วงกังวลอยากหายทุกข์ เพราะมีแต่จะทำให้ทุกข์เพิ่มขึ้น เราอยากแก้ทุกข์ได้ ต้องแก้ด้วยการรู้และกำจัดเหตุของมัน

ขั้นที่ 2 สมุทัย คือ เหตุเกิดแห่งทุกข์หรือสาเหตุของปัญหา เหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องส่งผลจนเป็นสภาพบีบคั้น กดดัน คับข้อง ติดขัด อึดอัด ในรูปต่าง ๆ เมื่อประสบทุกข์หรือปัญหา เราต้องพิจารณาสืบสาวหาสาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ วินิจฉัยมูลเหตุของปัญหา หน้าที่ของเรา คือ ปหาน ได้แก่ กาจัด แก้ไข หรือละเสีย

ขั้นที่ 3 นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หมดปัญหาเป็นจุดหมายที่ต้องการ หน้าที่ของเรา คือ สัจฉิกิริยา คือ ทำให้เป็นจริง ทำให้สำเร็จหรือบรรลุถึง ในขั้นนี้เราต้องกำหนดว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไร เป็นไปได้หรือไม่ เป็นไปได้อย่างไร มีหลักการในการเข้าถึงอย่างไร

ขั้นที่ 4 มรรค คือ ทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์หรือวิธีแก้ไขปัญหา ได้แก่ วิธีการและรายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา ให้เข้าถึงจุดหมายที่ต้องการ หน้าที่ของเราคือ ภาวนา ได้แก่ การปฏิบัติหรือลงมือทำ ด้วยการกำหนดวิธีการ แผนการและรายการสิ่งที่จะต้องทำ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสาเหตุของปัญหาได้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับจุดหมายที่ต้องการ

3. วิธีการแก้ปัญหาของโพลยา (Polya's theory)

Georg Polya (1985) ศาสตราจารย์ด้านคณิตศาสตร์ชาวฮังกาเรียน ระบุขั้นตอนของการแก้ปัญหาไว้ 4 ขั้นตอน (อัมพร ม้าคะนอง, 2552, น. 9) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the Problem) ขั้นนี้เป็นขั้นการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจปัญหา โดยอาจหาว่าสิ่งที่ต้องการทราบคืออะไร ข้อมูลมีอะไรบ้าง เงื่อนไขคืออะไร จะแก้ปัญหาตามเงื่อนไขได้หรือไม่ หรือเคยเห็นปัญหาในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันนี้หรือไม่ ในขั้นนี้ การวาดภาพ การใช้สัญลักษณ์ การแบ่งเงื่อนไขออกเป็นส่วนย่อย ๆ อาจช่วยให้เข้าใจปัญหาได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 2 การวางแผนงาน (Devising a Plan) ขั้นนี้เป็นขั้นการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลในปัญหากับสิ่งที่ต้องการทราบ หากไม่สามารถเชื่อมโยงได้ทันทีอาจต้องใช้ปัญหาอื่นช่วยเพื่อให้ได้แผนงานแก้ปัญหาในที่สุด ผู้แก้ปัญหาอาจเริ่มต้นด้วยการคิดว่าตนเคยเห็นปัญหาลักษณะนี้จากที่ไหนมาก่อนหรือไม่ หรือเคยเห็นปัญหาในรูปแบบที่คล้ายคลึงกันนี้หรือไม่ จะใช้ความรู้หรือวิธีการใดแก้ปัญหา จะแก้ปัญหาส่วนใดได้ก่อนบ้าง จะแปลงข้อมูลที่มีอยู่ใหม่เพื่อให้สิ่งที่ต้องการทราบกับข้อมูลที่มีอยู่สัมพันธ์กันมากขึ้นได้หรือไม่ ได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเหมาะสมแล้วหรือยัง ซึ่งอาจสรุปการวางแผนการแก้ปัญหาดังนี้

2.1 โจทย์ปัญหาลักษณะนี้เคยพบมาก่อนหรือไม่ มีลักษณะคล้ายคลึงกับโจทย์ปัญหาที่เคยทำมาแล้วอย่างไร

2.2 เคยพบโจทย์ลักษณะนี้เมื่อไรและใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา

2.3 ถ้าอ่านโจทย์ปัญหาครั้งแรกแล้วไม่เข้าใจควรอ่านโจทย์ปัญหาอีกครั้งแล้ววิเคราะห์ความแตกต่างของปัญหานี้กับปัญหาที่เคยทำมาก่อน

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Carrying out the Plan) ขั้นนี้เป็นการลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ และมีการตรวจสอบแต่ละขั้นย่อย ๆ ของงานที่ทาว่าถูกต้องหรือไม่ จะแน่ใจได้อย่างไร เป็นการกำกับการทำงานตามแผน

ขั้นที่ 4 การตรวจย้อนกลับ (Looking Back) ขั้นนี้ เป็นการตรวจสอบคำตอบหรือเฉลยที่ได้ว่าสอดคล้องกับข้อมูลและเงื่อนไขที่ กำหนดในปัญหาหรือไม่ และมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ซึ่งอาจครอบคลุมถึงการขยายความคิด จากผลหรือคำตอบที่ได้ และการวิเคราะห์หาวิธีการอื่นในการแก้ปัญหา

4. วิธีแก้ปัญหาแบบวิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์หรือจีพีเอส (General Problem Solver: GPS)

เป็นทฤษฎีการแก้ปัญหาของมนุษย์ (Human problem solving) ของ Ernest and Newell (1969) and Newell and Simon (1972) ในรูปแบบของโปรแกรมที่เป็นสถานการณ์จำลอง ผลงานนี้ช่วยวางรากฐานกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการประมวลสารสนเทศสำหรับศึกษาเรื่องการแก้ปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ พฤติกรรมการแก้ปัญหาประกอบด้วย “วิธีการ-ปลายทาง-วิเคราะห์” ซึ่งเป็นการนำปัญหามาแตกออกเป็นองค์ประกอบหรือเป้าหมายย่อย ๆ แล้วจึงจัดการ แก้ไขเป้าหมายย่อย ๆ เหล่านั้นทีละเรื่อง และให้ความสำคัญด้านความเข้าใจเรื่องโครงสร้างของปัญหา โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเพราะบุคคลผู้นั้นสามารถมองเห็นโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดของปัญหา หลักการของทฤษฎีนี้คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดการค้นพบธรรมชาติของปัญหาหรือประเด็นหัวข้อที่ต้องการแก้ไขสิ่งที่เป็นช่องว่าง ความไม่ลงรอยกัน หรือสิ่งรบกวนต่าง ๆ เป็นสิ่งเร้าที่สำคัญต่อการเรียนรู้ การเรียน การสอน จะต้องอยู่บนพื้นฐานของกฎองค์กร ประกอบด้วย ความใกล้เคียง การปกปิดความ คล้ายคลึง และความเรียบง่าย แนวปฏิบัติพื้นฐานนี้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (สุพจน์ เดชบุญ, 2556, น. 4-7) คือ

1. ระบุปัญหาในลักษณะของกลุ่มอาการผิดปกติหรือสิ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุของความผิดปกติ

2. รวบรวมข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการคัดแยกสิ่งที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงออกมา

3. พิจารณาความเป็นไปได้ของการเกิดปัญหาโดยตัดทอนปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากข้อเท็จจริงในรายการที่รวบรวมไว้

4. สร้างแผนปฏิบัติการจากปัญหาที่เหลืออยู่ โดยวางแผนจัดการกับปัญหาเพียงครั้งละตัวแปรเดียว

5. นำแผนไปปฏิบัติ ทีละขั้นตอนอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ว่าอาการผิดปกติหายไปหรือไม่

6. เมื่อเปลี่ยนตัวแปรที่ทำการแก้ไข ให้เก็บผลลัพธ์ของแต่ละครั้ง เพื่อคัดแยกว่าสิ่งใดเป็นและไม่เป็นปัญหา

7. วิเคราะห์ผลเพื่อตรวจสอบว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเรียบร้อยแล้วหรือไม่ ถ้าใช่ก็แสดงว่ากระบวนการแก้ไขสำเร็จเรียบร้อยแล้ว

2.2.5 การแก้ไขปัญหาเกษตรกร

เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) สรุปการแก้ไขปัญหาเกษตรไว้ดังนี้

1. การแก้ปัญหาหนี้เกษตรกร

1.1 การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในการแก้ปัญหาเกษตรตกต่ำทั้งนโยบายการคลังการเงินและการแทรกแซง ซึ่งจะต้องไม่เป็นผลกระทบระยะยาวเหมือนกรณีจานาข้าว

1.2 การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนเกษตรกร ต้องมีแนวทางการปรับโครงสร้างหนี้ การพักหนี้ การชะลอการชำระหนี้ การลดดอกเบี้ย

1.3 การแก้ปัญหาระยะกลางและยาว เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งด้านการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น การเปลี่ยนไปปลูกพืชที่มีศักยภาพและการทานาแบบผสมผสาน

1.4 การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การแปรรูปสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรต้องเป็นวาระแห่งชาติ ต้องทาอย่างจริงจัง

1.5 แนวทางการลดพื้นที่เพาะปลูก ต้องประกาศเป็นนโยบายชัดเจนเป็นนโยบายต่อเนื่อง เลือกพืชให้เหมาะสมกับพื้นที่ การชดเชยรายได้และหลักประกันรายได้

2. นโยบายรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน

2.1 ศูนย์ถาวรติดตามราคาและข้อมูลสินค้าเกษตร โดยทำลักษณะเป็น War Room มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั้งประเทศ

2.2 ส่งเสริมให้มีตลาดกลางสินค้าเกษตรทุกตำบล ในรูปแบบสหกรณ์หรือวิสาหกิจชุมชน

2.3 การส่งเสริมให้มีการประกาศราคาสินค้าเกษตรขั้นต่ำ เพื่อใช้ในการอ้างอิงราคา

2.4 การส่งเสริมตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของอาเซียน

2.5 การเชื่อมโยงในลักษณะคลัสเตอร์และเครือข่ายโซ่อุปทานทั้งต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ

2.6 ผลักดันนโยบาย “Farm to Table” เพื่อยกระดับพืชเกษตรไทยไปสู่ครัวโลก

3. การแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตต่อไร่ต่ำ

3.1 การส่งเสริมความเข้มแข็งสหกรณ์เพื่อการเกษตร และวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเกษตรให้เข้มแข็ง เพื่อใช้ในการรวมกลุ่มต่อรอง การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการแก้ปัญหาร่วมกัน

3.2 การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มในการท่าเกษตรแปลงใหญ่ อาจทำได้เป็น 2 แนวทาง คือ

3.2.1 ร่วมมือกับภาคเอกชนซึ่งมีความเข้มแข็งในลักษณะการร่วมทุนเกษตรแปลงใหญ่ (Mega Farm Joint Venture)

3.2.2 การส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยรวมตัวเพื่อทาเกษตรแปลงใหญ่ ทั้งในรูปแบบสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรในการรวมแปลงนาหรือไร่ โดยมีผู้จัดการฟาร์มมืออาชีพเข้ามาบริหาร

4. การจัดทำแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตร

4.1 การทำยุทธศาสตร์การแปรรูปสินค้าเกษตรเป็นวาระแห่งชาติ

4.2 ควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ เช่น GAP/GMP/HACCP

4.3 มาตรฐานเกี่ยวกับการใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ทั้งในภาคเกษตรและประมง

4.4 การส่งเสริมพืชอินทรีย์ (Organic Food) เกี่ยวข้องกับการที่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและตลาดส่งออก

4.5 ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้ถูกต้อง การใช้ปุ๋ยให้ตรงกับดินหรือปุ๋ยสั่งตัดจะต้องแก้ไขการวิเคราะห์ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งใช้เวลาข้ามปีถึงได้ผลวิเคราะห์ ควรส่งเสริมให้มีการเอาท์ซอทการวิเคราะห์ดินให้กับภาคเอกชนซึ่งมีศักยภาพ

4.6 การทบทวนนโยบายพืช GMOs อาจให้เป็นทางเลือกของเกษตรกร–ผู้ผลิต-ผู้บริโภค แต่ต้องมีกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคที่ชัดเจน รัฐบาลจะต้องมีความระมัดระวัง เพราะพืชเกษตร เช่น มันสำปะหลัง ตลาดกว่าร้อยละ 60 เป็น Non GMOs

4.7 ส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางค้าสินค้าเกษตรของอาเซียน ควรมีการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น “Region Trading Nation”

5. นโยบายการแก้ปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำต้องเป็นนโยบายและมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน ต่อเนื่อง ดัชนีชี้วัด

เป้าหมายผลผลิตต่อไร่ คือ

5.1 ข้าวปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 494.55 กิโลกรัม ควรเป็น 700/900 กิโลกรัม/ไร่

5.2 ยางพาราปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 260 กิโลกรัม ควรเป็น 450-500 กิโลกรัม/ไร่

5.3 อ้อยปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 10.29 ตันควรเป็น 12-14 ตัน/ไร่ความหวาน 10-12 CCS ควรเป็น 12.5-14 CCS

5.4 มันสำปะหลังปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 3.0-3.5 ตันควรเป็น 5.0-7.0 ตัน/ไร่

5.5 ปาล์มน้ำมันปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 2.7-3.0 ตันควรเป็น 4.0-4.5 ตัน/ไร่ เปอร์เซ็นต์ สกัดน้ำมัน 15-17% ควรเป็น 22-24%

5.6 ข้าวโพดปัจจุบันผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 660 กิโลกรัม ควรเป็น 800-1,000 กิโลกรัม/ไร่

6. การแก้ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนภาคเกษตร

6.1 การเร่งแก้ปัญหาหนี้ของเกษตรกร

6.2 การแก้ปัญหาที่ดินทำกินและกรรมสิทธิ์

6.3 นโยบายการลดพื้นที่เพาะปลูกซึ่งไม่เหมาะสม

6.3.1 ต้องกำหนดแผนที่ชัดเจนและเป็นนโยบายต่อเนื่อง

6.3.2 การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกร

6.3.3 การเลือกพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่และการทำไร่นาแบบผสมผสาน

6.3.4 การสนับสนุนเงินทุนเพื่อจูงใจให้ชาวนาเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น

6.3.5 โครงการลดฤดูการทำนาให้เป็นส่วนหนึ่งของการลดพื้นที่ปลูกข้าว

นอกจากนี้ เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) ยังได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาพืชเกษตรหลัก คือ

1. แนวทางการปฏิรูปข้าว

1.1 การส่งเสริมเกษตรกรในการปลูกข้าวคุณภาพและสุขภาพ เช่น ข้าว GI, ข้าวอินทรีย์

1.2 ส่งเสริมการแปรรูปข้าวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสกัดวิตามินจากข้าว เครื่องสำอาง ฯลฯ

1.3 การเพิ่มความเข้มแข็งและอำนาจการต่อรองด้วยการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์และตลาดกลาง ทั้งขายและซื้อปัจจัยการผลิต

1.4 ส่งเสริมให้มีศูนย์ข้าวชุมชน โรงสีชุมชนและศูนย์ข้อมูล

1.5 การให้เข้าถึงพื้นที่ชลประทานด้วยการดึงและผันน้ำโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.6 ส่งเสริมให้มีการรวมนาแปลงใหญ่ หรือ Mega Farm โดยอาจให้เอกชนที่มีศักยภาพเข้ามาร่วมโครงการและหรือสนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันในการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรและบริหารจัดการ

1.7 การเร่งส่งเสริมพันธุ์ข้าวใช้น้ำน้อย ข้าวพันธุ์พื้นบ้าน

2. แนวทางการปฏิรูปยางพารา

2.1 ความต่อเนื่องในการผลักดัน ให้หน่วยงานของรัฐในการนำยางไปใช้ เช่น ผิวถนนแอสฟัลต์ ทาบ่อน้ำ พื้นสนามฟุตซอลหรือปูพื้นรางน้ำสาธารณะ

2.2 ยางพาราต้องมีนโยบายแปรรูปอย่างชัดเจน

2.3 ค่า CESS การเก็บจากกำไรสุทธิของนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยางพารา โดยเก็บในอัตรา 5-10% เพื่อไม่ให้ผู้ส่งออกกดราคารับซื้อยาง

2.4 ส่งเสริมการรวมกลุ่มสหกรณ์และตลาดกลาง

2.5 การเปลี่ยนพันธุ์ยางเพื่อให้ได้ผลผลิตต่อไร่สูง

2.6 การส่งเสริมการแปรรูปยาง โดย BOI ต้องใช้การส่งเสริมนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปยางหรือเขตเศรษฐกิจพิเศษแปรรูปยาง

3. แนวทางการปฏิรูปอ้อย

3.1 ส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยเพื่อเอทานอลโดยเฉพาะ โดยแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน รัฐบาลให้เงินชดเชยและผลตอบแทน ปัจจุบันไม่มีการแยกพื้นที่และกฎหมายไม่เอื้อ

3.2 การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และค่าความหวาน (CCS)

3.3 การใช้ระบบน้ำหยด

3.4 องค์กรอาหารโลก เช่น FAO และ OECD คาดการณ์ความต้องการน้ำตาลโลกยังมีสูง

3.5 สนับสนุนการแปรรูปน้ำตาลไปสู่ Bio-Plastic และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

4. แนวทางการปฏิรูปมันสำปะหลัง

4.1 การแก้ปัญหาหัวมันออกกระจุกตัว ส่งผลต่อราคาหัวมันไม่มีเสถียรภาพควรมีแนวทางการชะลอการเก็บหัวมันหรือมาตรการชะลอการปลูกมันให้สัมพันธ์กับอุปสงค์ของตลาด

4.2 ส่งเสริมตลาดกลางมันสำปะหลัง เพื่อให้เป็นราคาอ้างอิงของตลาดมันทั่วประเทศ โดยนำร่องตลาดมัน อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้นแบบ

4.3 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในไร่มันเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและผลผลิตต่อไร่ต่ำ

4.4 ส่งเสริมการแปรรูป เช่น โรงงานประเภท โมดิฟายสตาร์ชไบโอเบสอินดรัสทรี

4.5 การบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตร อุตสาหกรรม พาณิชย์ พลังงาน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์มันสาปะหลัง ทั้งด้านการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ การแปรรูป เอทานอล

4.6 การแปรรูปเป็นอาหาร เช่น อุตสาหกรรมทำแป้งบะหมี่

4.7 การส่งเสริมอุตสาหกรรมเอทานอลซึ่งรัฐบาลควรมีมาตรการอุดหนุนชดเชยเพื่อให้มีการผลิตเอทานอลให้ชัดเจน

4.8 ลดการพึ่งพาตลาดจีน แป้งมันส่งจีน 35% มันเส้นส่งจีน 68%

4.9 ประเทศคู่แข่ง CLMV มีการพัฒนาไล่หลังประเทศไทย โดยเฉพาะกัมพูชาและลาว

5. แนวทางการปฏิรูปปาล์มน้ำมัน

5.1 ให้ทบทวนการนำเข้าน้ามันปาล์ม เพราะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างราคา

5.2 การจัดทำแผนการผลิตร่วมกับโรงหีบนำมัน เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงอุปสงค์และอุปทาน

5.3 เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์และในทุกจังหวัดที่ปลูกปาล์มควรจะมีคลัสเตอร์ปาล์ม

5.4 การพัฒนาลานเทและการคัดเลือกผลปาล์มขาดมาตรฐาน มีสิ่งเจือปนส่งผลต่อราคารับซื้อปาล์ม

5.5 แนวทางการแปรรูปน้ำมันปาล์มทั้งที่เป็นอาหารและพืชพลังงานต้องมียุทธศาสตร์และนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง รวมทั้งการนำเข้าปาล์มควรมีเงื่อนไง เช่น การกำหนดช่วงเวลา โควตา หรือให้หน่วยงานรัฐเป็นผู้นำเข้า

5.6 การลดพื้นที่ยางพาราไปปลูกปาล์ม ปัญหาสำคัญอยู่ที่กล้าพันธุ์ผลิตไม่ทัน อีกทั้ง การปลูกต้องพื้นที่กว้างมากกว่า 50 ไร่ เพราะเกี่ยวกับการผสมเกสรดอกปาล์มโดยแมลง แต่ความต้องการยังสามารถเพิ่มได้อีกอย่างน้อย 2 ล้านไร่

5.7 นโยบายพลังงานทางเลือกขาดความชัดเจน ปัจจุบันลดลงเหลือ B5 ควรจะไปถึง B20 ซึ่งจะทำให้ขยายพื้นที่ได้อีกมาก

5.8 ศึกษาการสกัดสารเบต้าเมโลทีนและวิตามินซี

6. แนวทางการปฏิรูปข้าวโพดเพื่ออาหารสัตว์

6.1 ปรับเปลี่ยนช่วงเวลาการปลูกข้าวโพด เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต ลดการเกิดสารอะฟลาทอกซินและช่วยลดความเสี่ยงจากฝนทิ้งช่วง รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวโพดที่เลื่อนฤดูการปลูก

6.2 ส่งเสริมการปลูกข้าวโพดในนาช่วงฤดูแล้ง เพื่อให้ปลอดสารอะฟลาทอกซิน เนื่องจากเกษตรกรไม่จำเป็นต้องเร่งเก็บเกี่ยว สามารถปล่อยข้าวโพดให้แห้งในแปลงได้ และเมื่อพ่อค้าคนกลางรับซื้อข้าวโพดไปแล้วก็จะทำให้มีแสงแดดเพียงพอต่อการลดความชื้นให้ลงอยู่ในระดับที่ปลอดภัยได้ทันเวลา

6.3 กรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตรควรเข้ามาจัดระเบียบการผลิตให้กระจาย CROP ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 63 อยู่ในช่วงต้นฝน และร้อยละ 32 อยู่ในช่วงกลางฝน ขณะที่อยู่ในช่วงปลายฝนมีเพียงร้อยละ 5

6.4 การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ จะต้องกำหนดพื้นที่ซึ่งเหมาะสม การถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ถูกต้อง การใช้ปุ๋ยที่เหมาะกับพื้นที่ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนให้กับเกษตรกร

6.5 การสนับสนุนให้มีไซโลที่เก็บข้าวโพดในระดับชุมชน ในช่วงที่ผลผลิตออกมามาก ซึ่งจะทำให้ไม่ถูกกดราคารับซื้อ

6.6 ควรให้มีการรวมตัวเกษตรกรเลี้ยงสัตว์รายย่อยในลักษณะของสหกรณ์เพื่อให้สามารถซื้อข้าวโพดในช่วงที่ออกมาในฤดูกาล โดยมีไซโลเก็บข้าวโพดซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ประหยัด

ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรไว้ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร คือ เกษตรกรต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

2. การส่งเสริมการเกษตร คือ การประกอบกสิกรรมของเกษตรกรต้องได้รับการส่งเสริมการเกษตรในด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิดการประกอบอาชีพ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างเพียงพอ การให้การบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต การรวมกลุ่มเกษตรกร และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ทางการผลิต

3. การสนับสนุนจากภาครัฐ คือ การให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกร

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาของเกษตรกร ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ด้านพัฒนาศักยภาพเกษตรกร หมายถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรด้วยการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นเกษตรกรต้นแบบ พัฒนาผลผลิตให้มีมูลค่า มีคุณค่าตามความต้องการของผู้บริโภค มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้เป็นขั้นตอน สนับสนุนการสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินสำหรับเกษตรกร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่

2. ด้านการส่งเสริมการเกษตร หมายถึง แนวทางการแก้ปัญหาของเกษตรกรในส่วนของการส่งเสริมการเกษตรเพื่อส่งเสริมแนวคิดในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบัน ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน การให้บริการ

และสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันการเกษตรกร การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

3. ด้านการสนับสนุนจากรัฐ หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาโดยการสนับสนุนในการให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร ส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการแรงงานทางภาคการเกษตร ส่งเสริมการตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย/สถาบัน กลุ่มของเกษตรกร ส่งเสริมการสร้างอาชีพหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรและการจัดให้มีฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2.3.1 ความหมายและความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร

2.3.1.1 ความหมายของแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 50-51) ได้อธิบายความหมายของแผนพัฒนาการเกษตรว่า หมายถึง สิ่งที่กำหนดว่าจะต้องทำอะไรในอนาคตที่ใช้เพื่อพัฒนาด้านการเกษตร ส่วนจะเป็นการเกษตรในเรื่องใดนั้นก็คงจะเปิดกว้างไว้ แผนพัฒนาการเกษตรมีลักษณะเป็นแผนเฉพาะด้านและในขณะเดียวกันก็เป็นแผนที่สามารถจำแนกตามระดับพื้นที่ได้ด้วย ขึ้นอยู่กับว่าจะทำแผนในระดับใด ซึ่งมีตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับตำบลหรือชุมชน

2.3.1.2 ความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 54-55) แผนเป็นเครื่องมือสำคัญเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการบริหารจัดการซึ่งขาดเสียไม่ได้ ส่วนสำคัญที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาการเกษตรได้ ดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และช่วยให้เห็นภาพรวมของงานทั้งหมด
2. เป็นเสมือนพิมพ์เขียว ของการประกอบการ และเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ
3. มีความมั่นใจในความสำเร็จ และช่วยลดความเสี่ยง

4. ชี้นำการทำงาน มีเป้าหมายและมีแนวทางที่ชัดเจน สามารถซึ่งใช้กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสม และเชื่อมโยงงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้

5. รู้งานทั้งหมดที่จะต้องทำ ไม่ตกหล่นหรือลืมในบางเรื่องหรือบางขั้นตอน

6. สามารถกำหนดช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ชัดเจน กิจกรรมไม่ซ้อนทับกัน

7. มีความแน่นอนในการใช้ทรัพยากร สามารถกระจายแรงงานและการใช้จ่ายเงินในการลงทุน

8. รู้งบประมาณค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ และสามารถประมาณการณ์รายได้และกำไร

2.3.2 วิธีการจัดจัดแผนพัฒนาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 58-63) วิธีการจัดทำแผนหรือการวางแผนในที่นี้ใช้แนวคิดของแผนกลยุทธ์เป็นหลัก และเน้นที่การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ซึ่งมีวิธีการง่าย ๆ คือ ต้องจัดทำเนื้อหาสาระ ตามองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบของแผนกลยุทธ์ให้ได้ก่อน แล้วนำเนื้อหาสาระที่ได้มาเรียบเรียงให้อยู่ในรูปแบบตามที่กำหนด สำหรับวิธีการให้ได้มาซึ่งเนื้อหาสาระดังกล่าวนั้น สามารถใช้วิธีตั้งคำถามแล้วให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันหาคำตอบซึ่งเป็นวิธีนิยมและสอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม

2.3.2.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรสามารถกำหนดเป็นขั้นตอนหลักๆ ได้ 5 ขั้นตอน คือ

1) การเตรียมการจัดทำแผน เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดพื้นที่ การหาผู้ร่วมดำเนินการและกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การวางแผนดำเนินการ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชน นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องจัดเตรียมอีก เช่น วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เอกสาร ประชาสัมพันธ์งบประมาณ ฯลฯ วิธีการที่ใช้คือ การจัดเวทีประชุมหารือทำความเข้าใจและระดมความคิดร่วมกัน และมีการแบ่งงานและมอบหมายงานให้ไปดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนด

2) การระบุสิ่งที่มุ่งหวัง เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Goal) หรือวัตถุประสงค์หลัก (Objective) เพื่อแสดงให้เห็นทิศทางและเป้าหมายของแผน โดยการต่อยอดจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชนเพื่อให้รู้อดีตที่ผ่านมา สถานการณ์ปัจจุบัน แนวโน้มของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และที่สำคัญก็คือต้องอภิปรายระดมความคิดความเห็นจากข้อมูลต่าง ๆที่กล่าวมาแล้วให้ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า สิ่งที่แผนพัฒนาการเกษตรมุ่งหวังให้เกิดขึ้นคืออะไร จะเกิดผลสำเร็จขึ้นในระยะวลากี่ปี และอะไรเป็นภารกิจพื้นฐานที่จำเป็นในการทำให้เกิดสิ่งมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นภารกิจภายใต้บทบาทหน้าที่ ตัวอย่างของภารกิจพื้นฐาน เช่น การถ่ายทอดความรู้

การให้บริการทางการเกษตร การศึกษาวิจัย การเรียนการสอน การใช้มาตรการทางสังคมและกฎระเบียบของชุมชน การจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เป็นการต่อยอดการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวินิจฉัยชุมชน ในลักษณะที่เจาะลึก โดยแยกแยะให้เห็นสภาพแวดล้อมภายในภายนอกทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งเครื่องมือที่นิยมใช้คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

3.1) สภาพแวดล้อมภายใน คือสภาพต่างๆ ที่เป็นเรื่องของตัวเราเอง และเราสามารถควบคุมได้

3.1.1) จุดแข็ง (Strength) คือสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเชิงบวก เช่น อยู่ใกล้ตลาด มีน้ำ อุดมสมบูรณ์ มีแรงงานในชุมชน เป็นตัน

3.1.2) จุดอ่อน (Weakness) คือสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเชิงลบ เช่น มีเงินทุนจำกัด ขาดความรู้ทางวิชาการ สภาพดินเลว เป็นต้น

3.2) สภาพแวดล้อมภายนอก คือสภาพต่างๆ ที่เป็นเรื่องภายนอกหรือเรื่องของคนอื่น ซึ่งเราไม่สามารถควบคุมได้

3.2.1) โอกาส (Opportunity) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นเชิงบวก คือจะส่งผลดีต่อเรา เช่น ต่างประทศมีความต้องการสูง มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิต รัฐบาลให้ความสำคัญ เป็นต้น

3.2.2) อุปสรรค (Threat) คือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นเชิงลบ คือจะส่งผลเสียต่อเรา เช่น ราคาไม่แน่นอน ประสบภัยธรรมชาติเป็นประจำ มีคู่แข่งมาก เป็นต้น

3.3) การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการเลือกกิจกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการบรรลุสิ่งที่มุ่งหวังภายใต้สภาพแวดล้อมตามที่ได้วิเคราะห์ไว้ หลักการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยทั่วไป มีดังนี้

3.3.1) กลยุทธ์ที่ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเชิงบวก คือจุดแข็ง โอกาส และการจับคู่กันของจุดแข็งกับโอกาส กลยุทธ์ลักษณะนี้ เป็นกลยุทธ์เชิงรุกและก้าวกระโดด เป็นการเลือกใช้สภาวะเชิงบวกให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือหาวิธีทำให้สภาวะเชิงบวกมาช่วยเสริมแรงกันได้อย่างไร แต่ต้องระวังอย่าเลือกกลยุทธ์ที่ทำให้จุดแข็งกลายเป็นจุดอ่อนหรือโอกาสกลายเป็นอุปสรรคแทน

3.3.2) กลยุทธ์ที่รองรับสภาพแวดล้อมเชิงลบ คือจุดอ่อน อุปสรรค และการจับคู่กันของจุดอ่อนกับอุปสรรค กลยุทธ์ลักษณะนี้เป็นกลยุทธ์เชิงรับและปกป้อง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงหรือเตรียมรับมือกับสภาวะเชิงลบต่าง ๆ ให้ดีสุด อย่างไรก็ตามภายใต้สภาพแวดล้อมเชิงลบมันก็อาจจะมีเชิงบวกแฝงอยู่ข้างในด้วย ถ้าเราหาพบก็จะสามารถเปลี่ยนอุปสรรคให้เป็นโอกาสได้ ซึ่งนับเป็นจุดสุดยอดของกลยุทธ์

3.3.3) กลยุทธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างสภาพแวดล้อมเชิงบวกกับเชิงลบ คือ การจับคู่กันของจุดแข็งและจุดอ่อน จุดแข็งกับอุปสรรค โอกาสกับจุดอ่อน และโอกาสกับอุปสรรค เป็นการใช้สภาวะเชิงบวกเพื่อลดทอนหรือแก้ปัญหาสภาวะเชิงลบ หรือเมื่อจับคู่แล้วอาจส่งผลให้เกิดการเกื้อหนุนหรือเสริมแรงซึ่งกันและกันก็ได้

3.4) การกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ เป็นส่วนของแผนที่กำหนดรายละเอียดต่างๆ ให้เป็นรูปธรรม โดยลงลึกในแต่ละกลยุทธ์หรือกิจกรรมที่เลือกดำเนินการ โดยทั่วไปมีการจัดทำใน 3 ลักษณะ คือ

3.4.1) แผนปฏิบัติงาน

3.4.2) โครงการ

3.4.3) แนวทางการติดตามและประเมินผล

2.3.2 รูปแบบของแผน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 72-75) รูปแบบหรือหน้าตาของแผนพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

1. บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้รับ พื้นที่เป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณที่ใช้และแหล่งที่มา

2. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประกอบด้วยข้อมูล 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านกายภาพ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขตของหมู่บ้านหรือชุมชน ประชากร การใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำ ระบบชลประทาน เส้นทางคมนาคม ชุดดิน ข้อมูลสาธารณูปโภค ข้อมูลสิ่งก่อสร้างต่างๆ โครงสร้างพื้นฐาน ภัยธรรมชาติ เป็นต้น

2.2 ด้านชีวภาพ ได้แก่ ข้อมูลด้านการผลิตพืช ปศุสัตว์ประมง ฯลฯ โดยในแต่ละชนิด ประกอบด้วย พื้นที่เพาะปลูก การผลิต ชนิด พันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต ภูมิปัญญา ระบบการผลิต การเขตกรรม การป้องกันกำจัดโรคและแมลง ปริมาณผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ย เป็นตัน

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ถือครอง สิทธิ์ในที่ดินทำกิน แรงงาน รายรับ รายจ่าย บัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ราคาผลผลิต แหล่งจำหน่าย ระบบการตลาด วิธีการตลาด เงินลงทุน แหล่งเงินทุน กองทุน อาชีพนอกภาคเกษตรและในภาคการเกษตร เป้าหมายการผลิต ภาระหนี้สิน เครื่องทุ่นแรง เป็นต้น

2.4 ด้านสังคม ได้แก่ ความเป็นมาของชุมชน รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษา การรวมกลุ่ม กลุ่มในชุมชน ผู้นำการประกอบอาชีพ วิถีการดำรงชีวิต ขนาดครัวเรือน ประชากร โรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพ วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา การเมือง เป็นต้น

3. สถานการณ์ของชุมชน เป็นการให้ชุมชนอธิบายเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพปัญหาของชุมชนในด้านกายภาพชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม) ศักยภาพของชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น/จุดขายของท้องถิ่น/ภาพฝันในอนาคตที่ชุมชนอยากเห็นว่าเป็นอย่างไร ทั้งด้านกายภาพ/ชีวภาพ/เศรษฐกิจ/สังคม/สิ่งแวดล้อม) รวมถึงวิสัยทัศน์ของชุมชน

4. สังเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลหลัก ๆ ที่ต้องสังเคราะห์ 4 ประเด็น ได้แก่ ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน ลักษณะของการผลิต เทคนิค ระบบปัจจัย เงื่อนไขในการผลิต ผลตอบแทนที่ได้ และกลยุทธ์ทางเลือก

5. แนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการวางแผนปรับปรุงพัฒนา อาชีพการเกษตร รายได้ ข้อมูลพื้นฐานของตำบล ประกอบไปด้วยประเด็นหลัก 2 ประเด็น คือ

5.1 แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ได้แก่ แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี แผนลงทุนเชิงธุรกิจหรือแผนวิสาหกิจชุมชน และแผนปรับปรุงฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5.2 สรุปแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล

6. รูปแบบการเขียนโครงการหรือกิจกรรม ประกอบด้วยประเด็นหลัก ๆ 11 ประเด็น ได้แก่ ชื่อโครงกร หลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ สถานที่ดำเนินการ ผู้รับผิดชอบโครงการ งบประมาณ แผนปฏิบัติงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.3.3 การวางแผนส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) การพัฒนาเกษตรกรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา โดยให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active Participation) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเกษตรกร ต้องเริ่มด้วยการตกลงกำหนดตัวปัญหาหรือจะต้องมีภาพของการพัฒนา (Vision) ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกก่อน ต่อมาคือการกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา (Goal) ร่วมกันของทุกฝ่าย ทุกระดับ แล้วจึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วน และแผนการดำเนินงานแล้วจึงดำเนินการพัฒนาตามแผนและร่วมกันติดตามประเมินผลในที่สุด ในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรและชุมชน โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วม คือ

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ชุมชนหรือการร่วมศึกษาชุมชน

1.1 เจ้าหน้าที่และชุมชนควรกำหนดกรอบการศึกษาชุมชนที่ชัดเจน ว่าจะศึกษาประเด็นใดบ้าง

1.2 ควรเลือกหรือผสมผสานเทคนิคการศึกษาชุมชนให้เหมาะสม ตามสถานการณ์และประเด็นที่จะศึกษา เช่น การวิเคราะห์ระบบชนบท การประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาอนาคตร่วมกัน กระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control)

และการใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีความเข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ และสามารถดัดแปลงและเลือกเทคนิคที่จะทำให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วม

1.3 การศึกษาชุมชน เจ้าหน้าที่ควรลงไปทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อทำให้การศึกษาชุมชนชัดเจนและได้ผลดีขึ้น ควรเตรียมการก่อนการเข้าไปศึกษาชุมชน ทั้งด้านเทคนิคที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์และทีมเจ้าหน้าที่ควรซักซ้อมวิธีปฏิบัติและขั้นตอนต่าง ๆ ด้วย

1.4 การเปลี่ยนแปลงของชุมชน เนื่องจากสภาพแต่ละชุมชนไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ฯ จึงควรเข้าใจแบบแผนการเปลี่ยนแปลงของชุมชน แนวโน้ม และแรงผลักดันที่จะเกิดขึ้น หรืออาจจะมีการศึกษาชุมชนซ้ำอีกเป็นระยะตามความเหมาะสม

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ในปัจจุบันได้มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนอย่างเป็นระบบในหลายหน่วยงาน ถ้าหากได้มีการศึกษาข้อมูลเหล่านี้ก่อนจะสามารถทำให้เข้าใจพื้นฐานของชุมชนเกษตรกรพอสมควร และอาจจะไม่ต้องทำการเก็บข้อมูลใหม่ทั้งหมด

1.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องตระหนักว่าทุกชุมชนเกษตรกรไม่ได้อยู่อย่างอิสระ แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภายนอก จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจและศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ความใกล้ชิดและการติดต่อกับอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อแผนและการเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้น ๆ ด้วย

1.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรช่วยเกษตรกรสรุปข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ในระดับต่าง ๆ ของการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

1.8 การศึกษาข้อมูลหมู่บ้าน จะต้องศึกษาจากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวของชุมชน

1.9 การศึกษาชุมชนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรจัดลำดับคำถามแบบต่อเนื่องดูทีท่าของเกษตรกร เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีการซักถาม และเจ้าหน้าที่ต้องคิดวิเคราะห์ตามไปด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศให้เกษตรกรมีความสนุกกับการมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ

2.1 ควรใช้กระบวนการกลุ่ม คือ ใช้เกษตรกรร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ

2.2 ระหว่างการศึกษาชุมชน ควรตั้งประเด็นคำถามและเชื่อมโยงข้อมูล ร่วมกับเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ จากฐานข้อมูลที่เกษตรกรได้ทำร่วมกันและประเด็นคำถามจะต้องเปิดกว้างเป็นระบบ เกิดข้อคิด ผู้ถามจะต้องวิเคราะห์และจับประเด็นจากการพูดคุยกับเกษตรกรให้ได้

2.3 ควรเริ่มจากประเด็นปัญหาที่ไม่ยากเกินไป และใกล้ตัวเกษตรกร

2.4 ควรจะมีการจัดกลุ่มย่อยวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสามารถได้ข้อมูลรายละเอียดและประเด็นที่ชัดเจนขึ้น และควรแยกว่าประเด็นปัญหานั้น ๆ ควรแก้ที่ระดับชุมชน ระดับกลุ่ม หรือระดับครอบครัว

3. การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน

3.1 ให้ความสำคัญและนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้ในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา

3.2 การเลือกแนวทางและจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ควรผ่านกระบวนการวิเคราะห์การเรียนรู้อย่างชัดเจนก่อน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

3.3 ให้เกษตรกรได้เลือกแนวทางแก้ไขที่เป็นประเด็นที่เกษตรกรสนใจ มีความสำคัญและเป็นประเด็นร่วมของกลุ่มและชุมชนเอง

3.4 เสนอแนะและร่วมวิเคราะห์ ให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกษตรกรสามารถทำได้ด้วยตนเอง

3.5 เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับแผนของเกษตรกร โดยไม่แยกว่าเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปมีบทบาทช่วยในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ไม่ใช่มุ่งแต่จะเอางานของหน่วยงานตนเองไปปฏิบัติในหมู่บ้านเท่านั้น

3.6 เจ้าหน้าที่ควรเสริมข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรพิจารณาใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบตามความเหมาะสม ทั้งสื่อวิดิทัศน์ ภาพนิ่ง หรือสื่อบุคคล โดยแสวงหาและประสานงานนำเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในประเด็นนั้น ๆ มาร่วมเสนอทางเลือกให้กับเกษตรกร

3.7 กระตุ้นให้เกษตรกรจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ว่าแผนใน ระดับบุคคล แผนของกลุ่ม หรือแผนชุมชน มีการบันทึกเพื่อใช้ในการติดตามผลและประเมินผลต่อไป

4. การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน

4.1 ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมลงทุน ไม่ว่าเป็นการร่วมทุนลงแรงหรือกำลังทรัพย์หรือวัสดุตามความเหมาะสม

4.2 เจ้าหน้าที่ควรประสานแหล่งสนับสนุน ทั้งด้านเงินทุนและความรู้แก่เกษตรกร

4.3 ควรร่วมกับแกนนำชาวบ้านประเมินสถานการณ์ ความพร้อมของกลุ่มอยู่เสมอและไม่ควรเร่งรัดให้เกษตรกรทำงานตั้งแต่เริ่มงานทันที หากเกษตรกรมีความพร้อม แต่ถ้าไม่พร้อมให้รอดูท่าทีก่อน

4.4 ร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไขปัญหา ระหว่างการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ควรเข้าไปเยี่ยมเยียน ให้ข้อมูลทั้งด้านการจัดการ และเทคโนโลยีแก่ชาวบ้าน และ ร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข หากการดำเนินงานมีปัญหา

4.5 ร่วมจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างดำเนินการ หากมีความขัดแย้งไม่ว่าในองค์กรด้วยกันเองหรือกับภายนอกองค์กร ควรให้ทุกฝ่ายร่วมจัดการกับปัญหาความขัดแย้งนั้น ๆ ทันที

5. การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

5.1 จัดเวทีและกระตุ้นให้เกษตรกรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอเป็นระยะ ๆ

5.2 การวัดผลสำเร็จ ควรวัดจากเกษตรกร และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมด้วย

5.3 การประเมินผล ควรร่วมกับเกษตรกร ทำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และให้ชาวบ้านร่วมคิดว่าจะประเมินเรื่องอะไร วิธีไหน

5.4 ผลการติดตามผลและประเมินผล ควรมีการชี้แจงสรุปทั้งในส่วนตัวเกษตรกร ส่วนของสมาชิกกลุ่มหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์และกำหนดแผนงานต่อไป

5.5 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเปิดโอกาสให้เกษตรกร ได้ประเมินผลงานของเขาด้วยความเป็นจริง และยอมรับความผิดพลาด หากงานนั้นมีการพาดพิงถึงเจ้าหน้าที่และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

5.6 ควรจัดให้มีการติดตามประเมินผลในลักษณะเป็นทีม โดยการจัดเสวนากับชาวบ้าน ซึ่งอาจจะมีตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นร่วมด้วย จะเป็นการติดตามประเมินผลและการให้การเรียนรู้ร่วมกันไป

6. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการทั้งต่อเกษตรกร ต่อชุมชนและเจ้าหน้าที่ ดังนี้

6.1 ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์อันดี ร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับนักส่งเสริม

6.2 ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความคิดที่ทุกคนมีอยู่ให้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น ๆ

6.3 นักส่งเสริมจะมีความรู้สึกผูกพันต่องาน และชุมชนมากขึ้น

6.4 เกษตรกรจะเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลง มากขึ้นและเร็วขึ้นกว่าเดิม

6.5 การพัฒนาทำได้ง่ายขึ้น

6.6 ผลงานที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจะมีคุณภาพ เนื่องจากมีคนร่วมพิจารณาร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และร่วมดำเนินการมากขึ้น

6.7 การติดต่อสื่อสาร การร่วมกันคิด ทำให้เกิดการสร้างคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ

6.8 ขีดความสามารถของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น

6.9 ทำให้เกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง เป็นการทำงานที่เรียกว่า Active Performance

2.4 บริบทเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4.1 การแบ่งเขตการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566) ได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ซึ่งเหตุผลในการประกาศให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2564 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 500 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวนหนึ่ง 100 คน โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละ 1 ใบ และการคำนวณสัดส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อของแต่ละพรรคการเมืองที่จะได้รับเลือกตั้งให้เป็นสัดส่วนที่สัมพันธ์กันโดยตรงกับจำนวนคะแนนที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งรวมกันทั้งประเทศ โดยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ การออกเสียงลงคะแนน การนับคะแนนการรวมคะแนน การประกาศผลการเลือกตั้งและการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการเลือกตั้งและการตรวจสอบการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566) โดยมีรายละเอียดประกอบเกี่ยวกับการแบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

2.4.1.1 ให้ใช้จำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง เฉลี่ยด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสี่ร้อยคน จำนวนที่ได้รับให้ถือว่าเป็นจำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน

2.4.1.2 จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คนตาม 2.4.1.1 ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้ 1 คน โดยให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

2.4.1.3 จังหวัดใดมีราษฎรเกินจำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน ให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีก 1 คนทุกจำนวนราษฎรที่ถึงเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก 1 คน

2.4.1.4 เมื่อได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตาม 2.4.1.2 และ 2.4.1.3 แล้ว ถ้าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ครบสี่ร้อยคน จังหวัดใดมีเศษที่เหลือจากการคำนวณตาม 2.4.1.3 มากที่สุด ให้จังหวัดนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก 1 คน และให้เพิ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีการดังกล่าวแก่จังหวัดที่มีเศษที่เหลือจากการคำนวณนั้นในลำดับรองลงมาตามลำดับจนครบจำนวน 400 คน

2.4.1.5 จังหวัดใดมีการเลือกตั้งได้เกิน 1 คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี โดยต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องจัดให้มีจำนวนราษฎรในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน

2.4.2 เกณฑ์การแบ่งเขตการเลือกตั้ง

ตามความในมาตรา 86 และมาตรา 224 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2566 และมาตรา 22 (2) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ประกอบข้อ 43 ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพ.ศ. 2566 และประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2566 อันถือได้ว่าเป็นประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกประกาศให้ทราบเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและจำนวนเขตเลือกตั้งเพื่อเป็นการเตรียมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้น ดังนี้

2.4.2.1 จำนวนราษฎรสัญชาติไทยทั่วราชอาณาจักร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 มีจำนวน 65,106,481 คน

2.4.2.2 จำนวนราษฎรโดยเฉลี่ย 162,766 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน

2.4.2.3 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี และจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด

2.4.2.4 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 1 คน จำนวน 1 เขตเลือกตั้ง รวม 4 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดตราด

2) จังหวัดระนอง

3) จังหวัดสมุทรสงคราม

4) จังหวัดสิงห์บุรี

2.4.2.5 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน จำนวน 2 เขตเลือกตั้ง รวม 10 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดชัยนาท

2) จังหวัดนครนายก

3) จังหวัดพังงา

4) จังหวัดมุกดาหาร

5) จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6) จังหวัดลำพูน

7) จังหวัดสตูล

8) จังหวัดอ่างทอง

9) จังหวัดอำนาจเจริญ

10) จังหวัดอุทัยธานี

2.4.2.6 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 3 คน จำนวน 3 เขตเลือกตั้ง รวม 21 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดกระบี่

2) จังหวัดจันทบุรี

3) จังหวัดชุมพร

4) จังหวัดตาก

5) จังหวัดน่าน

6) จังหวัดบึงกาฬ

7) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

8) จังหวัดปราจีนบุรี

9) จังหวัดพะเยา

10) จังหวัดพัทลุง

11) จังหวัดพิจิตร

12) จังหวัดเพชรบุรี

13) จังหวัดแพร่

14) จังหวัดภูเก็ต

15) จังหวัดยโสธร

16) จังหวัดยะลา

17) จังหวัดสมุทรสาคร

18) จังหวัดสระแก้ว

19) จังหวัดหนองคาย

20) จังหวัดหนองบัวลำภู

21) จังหวัดอุตรดิตถ์

2.4.2.7 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 4 คน จำนวน 4 เขตเลือกตั้ง รวม 8 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดกำแพงเพชร

2) จังหวัดฉะเชิงเทรา

3) จังหวัดตรัง

4) จังหวัดนครพนม

5) จังหวัดลำปาง

6) จังหวัดเลย

7) จังหวัดสระบุรี

8) จังหวัดสุโขทัย

2.4.2.8 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 5 คน จำนวน 5 เขตเลือกตั้ง รวม 9 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดกาญจนบุรี

2) จังหวัดนราธิวาส

3) จังหวัดปัตตานี

4) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5) จังหวัดพิษณุโลก

6) จังหวัดระยอง

7) จังหวัดราชบุรี

8) จังหวัดลพบุรี

9) จังหวัดสุพรรณบุรี

2.4.2.9 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 6 คน จำนวน 6 เขตเลือกตั้ง รวม 5 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดกาฬสินธุ์

2) จังหวัดนครปฐม

3) จังหวัดนครสวรรค์

4) จังหวัดเพชรบูรณ์

5) จังหวัดมหาสารคาม

2.4.2.10 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 7 คน จำนวน 7 เขตเลือกตั้ง รวม 5 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดชัยภูมิ

2) จังหวัดเชียงราย

3) จังหวัดปทุมธานี

4) จังหวัดสกลนคร

5) จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.4.2.11 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 8 คน จำนวน 8 เขตเลือกตั้ง รวม 4 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดนนทบุรี

2) จังหวัดร้อยเอ็ด

3) จังหวัดสมุทรปราการ

4) จังหวัดสุรินทร์

2.4.2.12 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 9 คน จำนวน 9 เขตเลือกตั้ง รวม 2 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดศรีสะเกษ

2) จังหวัดสงขลา

2.4.2.13 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 10 คน จำนวน 10 เขตเลือกตั้ง รวม 5 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดชลบุรี

2) จังหวัดเชียงใหม่

3) จังหวัดนครศรีธรรมราช

4) จังหวัดบุรีรัมย์

5) จังหวัดอุดรธานี

2.4.2.14 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 11 คน จำนวน 11 เขตเลือกตั้ง รวม 2 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดขอนแก่น

2) จังหวัดอุบลราชธานี

2.4.2.15 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 16 คน จำนวน 16 เขตเลือกตั้ง รวม 1 จังหวัด ได้แก่

1) จังหวัดนครราชสีมา

2.4.2.16 จังหวัดที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 33 คน จำนวน 33 เขตเลือกตั้ง รวม 1 จังหวัด ได้แก่

1) กรุงเทพมหานคร

2.4.3 เขตเลือกตั้ง จังหวัดสุพรรณบุรี

ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศเขตเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด ซึ่งจังหวัดนครปฐมมีการแบ่งแขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตออกเป็น 5 เขตเลือกตั้ง มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 5 คน (ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศเขตเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด) ดังนี้

2.4.3.1 เขตการเลือกตั้งที่ 1 อำเภอเมืองสุพรรณบุรี

2.4.3.2 เขตการเลือกตั้งที่ 2 อำเภอบางปลาม้า อำเภอสองพี่น้อง (เฉพาะเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ตำบลบางเถร ตำบลบางเลน ตำบลศรีสำราญ ตำบลดอนมะนาว ตำบลบ้านกุ่ม ตำบลหัวโพธิ์ ตำบลเนินพระปรางค์ ตำบลบ้านช้าง ตำบลบางตะเคียน ตำบลบางพลับ และตำบลต้นตาล)

2.4.3.3 เขตการเลือกตั้งที่ 3 อำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง (เฉพาะเทศบาลตำบลทุ่งคอก ตำบลทุ่งคอก ตำบลหนองบ่อและตำบลบ่สุพรรณ)

2.4.3.4 เขตการเลือกตั้งที่ 4 อำเภอด่านช้าง อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช (เฉพาะเทศบาลตำบลบ่กรุ ตำบลบ่อกรุ และตำบลหนองกระทุ่ม

2.4.3.5 เขตการเลือกตั้งที่ 5 อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชุก อำเภอเดิมบางนางบวช (เฉพาะเทศบาลตำบลเขาพระ เทศบาลตำบลเขาดิน เทศบาลตำบลนางบวช เทศบาลตำบลปากน้ำ เทศบาลตำบลเดิมบาง ตำบลหัวนา ตำบลป่าสะแก ตำบลวังศรีราช ตำบลเขาพระ ตำบลนางบวช ตำบลทุ่งคลี ตำบลโคกช้าง ตำบลหัวเขาและตำบลยางนอน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพัฒตรา คณานิตย์ และคณะ (2560, น. 1515-1521) ศึกษา ความต้องการของเกษตรกรต่อการได้รับการพัฒนาการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลหว้าทอง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย สภาพการผลิตของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นพืชหลัก โดยอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก และมีลักษณะพื้นที่ปลูกเป็นที่ดอน โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะนำผลผลิตทางการเกษตรจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางในตลาดภูเวียง ที่สำคัญ พบว่า หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวพืชหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีกิจกรรมทางการเกษตร ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในพื้นที่ สามารถแบ่งออกได้ 7 ประเด็น เรียงตามจำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ที่ประสบปัญหาดังนี้

1. ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 134 ราย (ร้อยละ 84.3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรส่วนใหญ่เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถทำการเกษตรได้ตามปกติ

2. ปัญหาผลผลิตตกต่ำ จำนวน 130 ราย (ร้อยละ 81.8) 3) ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ จำนวน 130 ราย (ร้อยละ 81.8) ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรลดลง

4. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง จำนวน 107 ราย (ร้อยละ 67.3) ต้นทุนในการผลิตทางการเกษตรสูงขึ้นมีผลต่อรายได้ของเกษตรกร

5. ปัญหาโรคและแมลง จำนวน 99 ราย (ร้อยละ 62.3) เช่น โรคใบไหม้ในข้าวโรคใบขาวในอ้อย

6. การขาดความรู้และประสบการณ์ จำนวน 82 ราย (ร้อยละ 51.6) เช่น ความรู้ในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช การเพาะเห็ดและการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

7. ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ จำนวน 70 ราย (ร้อยละ 44) ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรลดลงและยังเพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีในการปลูกพืช

ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562, น. 1-12) ศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าด้านเกษตรกรที่มีเพศ ต่างกัน และประสบการณ์การเกษตรต่างกัน มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน รองลงมาคือ ด้านการได้รับความรู้ และพัฒนาเกษตรกร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน

3. ความต้องการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเงิน รองลงมาคือ ด้านการตลาด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาทรัพยากร

ดาวฤดี มีชัย (2562, น. ง) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า

1. เกษตรกร ร้อยละ 79.5 มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมากที่สุด โดยตอบถูกมากที่สุด ประเด็นแผนงาน/โครงการ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้ ขณะเดียวกันตอบผิดมากที่สุด ประเด็นความสำเร็จของแผนพัฒนาการเกษตรคือการใช้งบประมาณให้มากที่สุด และเห็นด้วยกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นด้วยมากที่สุด ในประเด็นควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

2. เกษตรกรมีส่วนร่วมการในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร คือ ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบัน และความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ที่ระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ 0.01 และระดับการศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับมาก โดยประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ณิชาภัทร ดุลยกุล (2564) ศึกษา แนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้ฯ มีการปลูกลองกอง ปาล์มน้ำมัน มังคุด ข้าวและยางพารา รวมถึงการทำการเกษตรผสมผสานภายใต้การถือครองที่ดินของตนเอง มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 223,2276.92 บาทต่อปี และมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 38,625 บาทต่อปี มีการให้บริการแก่เกษตรกรทั่วไปเฉลี่ย 1,657 คนต่อปี สภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร พบว่า ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เนื่องจากมีผลผลิตที่มีจำนวนมาก รวมถึงปัญหาการเชื่อมโยงการทำงานกับศูนย์เครือข่ายและการบูรณาการทำงานของหน่วยงานภาคีเครือข่าย ปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนา พบว่า ปัจจัยภายใน ด้านศักยภาพของเกษตรกรต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดี มีการสื่อสารการทำงาน สำหรับปัจจัยภายนอก การมีเครือข่ายและบูรณาการ

ทำงานร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน สำหรับแนวทางการพัฒนาพบว่า ควรเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการผลผลิต รวมถึงการสร้างความเข้มแข็งการทำงานของคณะกรรมการและทำงานอย่างมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับศูนย์การเรียนรู้ฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

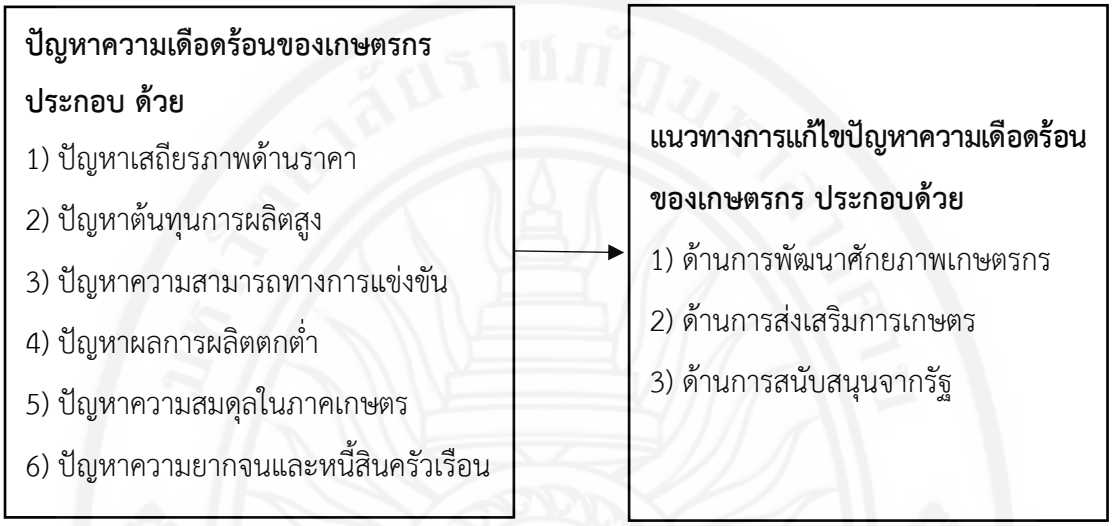
ชรัส บุญณสะ (2566) ศึกษา ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรม โดยเสนอแนะให้มีการจัดตั้งสำนักงานศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ เพื่อเป็นองค์กรหลักในการบูรณาการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนไม่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลหรือการเมือง ให้มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์ดำรงธรรมให้ชัดเจน ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในด้านบุคลากรควรจัดอัตรากำลังให้เพียงพอกับภารกิจและปริมาณงานโดยจัดให้มีหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร ปรับระบบงานให้เป็นไปในเชิงรุก และการสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอและสอดคล้องกับภารกิจและปริมาณงาน

ภีมภณ มณีธร (2566, น. 61-75) ศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัย พบว่า จาก 3 ใน 4 กลุ่มเกษตรกรไม่สามารถพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่ โดยพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญดังนี้

1. กำลังการผลิตวัตถุดิบไม่เพียงพอต่อการผลิตในเชิงพาณิชย์
2. กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน
3. การขาดสุขอนามัยด้านการผลิตอาหาร
4. การขาดองค์ความรู้ด้านการจัดการแรงงาน ด้านการจัดทำบัญชี และมาตรฐานในการผลิตอาหารปลอดภัย
5. การขาดแคลนเงินทุนและเข้าถึงแหล่งทุน
6. ตัวของผู้นำเกษตรกรที่ไม่เปิดรับสิ่งใหม่ ซึ่งหากเกษตรกรต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เกษตรกรต้องสามารถขจัดปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรให้มีคุณภาพ มาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่มและมีความปลอดภัย ปรับแนวคิดวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกที่พร้อมให้การสนับสนุน ลดข้อจำกัดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปรับรูปแบบการผลิตจากผลิตภัณฑ์ต้นน้ำไปสู่การผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปปลายน้ำมูลค่าสูงที่ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้กับชุมชน สามารถเพิ่มกำลังการผลิตให้รองรับกับการผลิตเพื่อจำหน่ายปริมาณมากโดยได้รับการรับรองมาตรฐานสุขอนามัยต่าง ๆ เพื่อจำหน่ายได้ในเชิงพาณิชย์และสามารถแข่งขันได้ในระดับอาเซียน

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวมรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 21,137 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี, 2566)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 393 คน โดยได้จากการคำนวณจากสูตรของ Yamane (Taro Yamane, 1973, p.727) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (3\text{-}1)$$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ค่าความคาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดไม่เกิน 0.05

แทนค่าในสูตร $n = \frac{21,137}{1 + 21,137(0.05)^2}$

$= 392.5709$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คำนวณได้ 392.5709 คน เพื่อให้ได้จำนวนเต็ม ผู้วิจัยจึงปัดเศษของกลุ่มตัวอย่างเป็น 393 คน

3.1.3 การสุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) มีขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำรายชื่อของทุกหน่วยประชากรมาจัดเรียงตามหลักการเรียงพยัญชนะตามชื่อของหน่วยประชากร

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยคิดค่าช่วงสุ่ม (Sampling Interval) หรือ k โดยสูตร k = N/n แล้วเลือกจุดสุ่มเริ่มต้น (Random Start หรือ R) ที่อยู่ระหว่าง 1 ถึง k

ขั้นตอนที่ 3 เริ่มสุ่มตัวอย่างจากหน่วยตัวอย่างที่ประกอบด้วย R, R+k, R+2k.....ไปจนครบจำนวน

ขั้นตอนที่ 4 ในกรณีที่ N หาร n ไม่ลงตัว ผู้วิจัยใช้จุดทศนิยม 3 ตำแหน่ง ถ้า k เป็นตัวเลขที่มีจุดทศนิยม จะเลือกตัวอย่างเป็นจำนวนเต็มโดยมีการปัดเศษทศนิยมตามหลักคณิตศาสตร์สากลนิยม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิดแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของ Likert 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของ Likert ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2.2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหาและรายละเอียดที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2.2.3 สร้างแบบสอบถาม

3.2.2.4 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

3.2.2.5 ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.3 การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเขตการเลือกตั้งเขต 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 40 คน

3.3.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .988

3.3.3 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัย จากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

3.4.2 แต่งตั้งผู้ช่วยผู้วิจัย จำนวน 3 คน

3.4.3 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้จัดกระทำข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

3.5.2 ลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

3.5.3 กำหนดระดับคะแนนในแบบสอบถามที่กำหนดไว้ 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา มาก

3 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา น้อย

1 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา น้อยที่สุด

เกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นคะแนนจากจำนวนระดับชั้นเท่ากับ 5 ชั้น (คะแนนจาก 1 ถึง 5) คำนวณได้จากสูตร นี้

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.8$$

3.5.4 การวิเคราะห์ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและเป็นรายด้าน แล้วนำมาเทียบตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา มากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา มาก

2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา ปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา น้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับปัญหา/ระดับแนวทางแก้ไขปัญหา น้อยที่สุด

3.5.5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้สถิติการหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียรสัน (Pearson' s Product Moment Correlation) โดยเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธ์

สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย ดังนี้ (Walte, 1971, p. 121)

ตารางที่ 3.1 ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า rxy	ระดับของความสัมพันธ์
.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.71 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.51 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.31 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

3.5.6 ในกรณีแบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดให้เป็นระเบียบหมวดหมู่ โดยการจัดกลุ่มข้อความ หรือประโยค (Grouping) ที่มีลักษณะ หรือความหมายเดียวกันหรือใกล้เคียงกันและแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ระดับปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.2 การวิเคราะห์ทดสอบความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยใช้สถิติสัมประสิทธิ์เพียร์สัน (Pearson' s Product Moment Correlation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) โดยวิธี Enter อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6.3 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และพรรณนาความ

บทที่ 4
ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 4) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยได้นำเสนอการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	จำนวนคน
$\overline{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
$S.D.$	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
B	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยปกติ
Beta	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน
S.E.	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Coefficient of Regression)
R^2	หมายถึง	ประสิทธิภาพในการพยากรณ์หรืออธิบายการผันแปร
df	หมายถึง	ค่าของชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
* (2-tailed)	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้
R_x	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
X	หมายถึง	ตัวแปรปัญหาของเกษตรกร

X_1 หมายถึง ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา

X_2 หมายถึง ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง

X_3 หมายถึง ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน

X_4 หมายถึง ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ

X_5 หมายถึง ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร

X_6 หมายถึง ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน

$X_{รวม}$ หมายถึง โดยรวมปัญหาของเกษตรกร

Y หมายถึง ตัวแปรแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษรตรกร

Y_1 หมายถึง ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

Y_2 หมายถึง ด้านการส่งเสริมการเกษตร

Y_3 หมายถึง ด้านการสนับสนุนจากรัฐ

$Y_{รวม}$ หมายถึง โดยรวมแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย จึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้ง ที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้ง ที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	185	47.07
1.2 หญิง	208	52.93
รวม	393	100
2. อายุ		
2.1 18-27 ปี	5	1.27
2.2 28-37 ปี	40	10.18
2.3 38- 47 ปี	83	21.12
2.4 48-57 ปี	93	23.66
2.5 58 ปีขึ้นไป	172	43.77
รวม	393	100
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ประถมศึกษา	192	48.86
3.2 มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา	128	32.57
3.3 ปริญญาตรี	57	14.50
3.4 สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป	16	4.07
รวม	393	100
4. ประเภทพืชที่ปลูก		
4.1 ข้าว	308	78.37
4.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	16	4.07
4.3 อ้อย	25	6.36

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
4.4 มันสำปะหลัง	18	4.58
4.5 มะม่วง	26	6.62
รวม	393	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.93 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 47.07 ส่วนใหญ่อายุ 58 ปีขึ้นไป จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.77 รองลงมาคือ 48-57 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.66 ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.86 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.57 และส่วนใหญ่ปลูกข้าว จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 78.37 รองลงมาคือ มะม่วง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.62

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4.2 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา	3.85	0.73	มาก
2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง	4.03	0.62	มาก
3. ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน	3.75	0.73	มาก
4. ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ	3.59	0.80	มาก
5. ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร	3.78	0.72	มาก
6. ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน	3.80	0.71	มาก
รวม	3.80	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกปัญหา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ($\overline{X}$ =4.03) รองลงมา คือ ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา ($\overline{X}$ =3.85) ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน ($\overline{X}$ =3.80) ปัญหาความสมดุลใน

ภาคเกษตร ($\overline{X}$ =3.78) ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน ($\overline{X}$ =3.75) และปัญหาผลการผลิตตกต่ำ ($\overline{X}$ =3.59)

ตารางที่ 4.3 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาการผลิตที่มากเกินไปทำให้ราคาตกต่ำ	3.92	0.90	มาก
2. ปัญหาความไม่แน่นอนด้านราคาของผลผลิต	4.15	0.85	มาก
3. ปัญหาการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง	4.01	0.88	มาก
4. ปัญหาคุณภาพของผลผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาด	3.72	0.92	มาก
5. ปัญหาการแปรรูปผลผลิต	3.49	1.09	มาก
รวม	3.85	0.73	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาความไม่แน่นอนด้านราคาของผลผลิต ($\overline{X}$ =4.15) รองลงมาคือ ปัญหาการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง ($\overline{X}$ = 4.01) ปัญหาการผลิตที่มากเกินไปทำให้ราคาตกต่ำ ($\overline{X}$ = 3.92) ปัญหาคุณภาพของผลผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ($\overline{X}$ =3.72) และปัญหาการแปรรูปผลผลิต ($\overline{X}$ =3.49)

ตารางที่ 4.4 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
2.1 ปัญหาการขาดอำนาจในการต่อรอง	4.12	0.81	มาก
2.2 ปัญหาแรงงานเกษตรสูงอายุและการขาดแคลนแรงงาน	3.95	0.87	มาก
2.3 ปัญหาการเข้าถึงระบบชลประทาน	3.74	1.04	มาก
2.4 ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง	3.98	0.90	มาก
2.5 ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง	4.40	0.72	มากที่สุด
รวม	4.03	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.03) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ คือ ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง ($\overline{X}$ = 4.40) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาการขาดอำนาจในการต่อรอง ($\overline{X}$ =4.12) รองลงมาคือ ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง $\overline{X}$ = 3.98) ปัญหาแรงงานเกษตรสูงอายุและการขาดแคลนแรงงาน ($\overline{X}$ = 3.95) และปัญหาการเข้าถึงระบบชลประทาน ($\overline{X}$ = 3.74)

ตารางที่ 4.5 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาผลผลิตที่มากกว่าความต้องการของตลาด	3.73	0.88	มาก
2. ปัญหาการไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุน	3.99	0.83	มาก
3. ปัญหาการแทรกแซงราคาและประชานิยม	3.71	0.88	มาก
4. ปัญหาการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกำลังในการแข็งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่	3.76	0.98	มาก
5. ปัญหาความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์เพื่อการเกษตร	3.57	0.91	มาก
รวม	3.75	0.73	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาการไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุน ($\overline{X}$ =3.99) รองลงมาคือ ปัญหาการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกำลังในการแข็งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ ($\overline{X}$ =3.76) ปัญหาผลผลิตที่มากกว่าความต้องการของตลาด ($\overline{X}$ =3.73) ปัญหาการแทรกแซงราคาและประชานิยม ($\overline{X}$ = 3.71) และปัญหาความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์เพื่อการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.57)

ตารางที่ 4.6 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาการจัดการน้ำ ทั้งระบบชลประทาน-คลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร	3.74	0.97	มาก
2. ปัญหาดินเสื่อมโทรมและไม่เหมาะสม	3.61	0.97	มาก
3. ปัญหาการจัดการดินและเครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่า	3.50	1.01	มาก
4. ปัญหาการขาดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	3.53	0.98	มาก
5. ปัญหาการใช้ปุ๋ยซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน	3.59	0.95	มาก
รวม	3.59	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาการจัดการน้ำ ทั้งระบบชลประทานคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.74) รองลงมาคือ ปัญหาดินเสื่อมโทรมและไม่เหมาะสม ($\overline{X}$ =3.61) ปัญหาการใช้ปุ๋ยซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน ($\overline{X}$ =3.59) ปัญหาการขาดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ($\overline{X}$ =3.53) และปัญหาการจัดการดินและเครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่า ($\overline{X}$ =3.50)

ตารางที่ 4.7 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาผลผลิตออกในช่วงเวลาเดียวกัน	3.69	0.91	มาก
2. ปัญหาความต้องการสินค้าทางการเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ	3.62	0.88	มาก
3. ปัญหาความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค	3.85	0.83	มาก
4. ปัญหาการจัดการความสมดุลระหว่างการผลิตและความต้องการของตลาด	3.75	0.87	มาก
5. ปัญหาความไม่แน่นอนของราคาสินค้าทางการเกษตร	4.00	0.87	มาก
รวม	3.78	0.72	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาความไม่แน่นอนของราคาสินค้าทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 4.00) รองลงมาคือ ปัญหาความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค ($\overline{X}$ = 3.85) ปัญหาการจัดการความสมดุลระหว่างการผลิตและความต้องการของตลาด ($\overline{X}$ = 3.75) ปัญหาผลผลิตออกในช่วงเวลาเดียวกัน ($\overline{X}$ = 3.69) และปัญหาความต้องการสินค้าทางการเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ ($\overline{X}$ = 3.62)

ตารางที่ 4.8 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ปัญหาดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสูง	3.90	0.82	มาก
2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน	4.04	0.81	มาก
3. ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบและการกึ่งผูกขาดในภาคเกษตร	3.78	0.91	มาก
4. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร	3.72	0.90	มาก
5. ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ที่ขาดที่ดินทำกิน ที่ดินเสื่อมโทรม	3.58	0.97	มาก
รวม	3.80	0.71	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน ($\overline{X}$ = 4.04) รองลงมาคือ ปัญหาดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสูง ($\overline{X}$ = 3.90) ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบและการกึ่งผูกขาดในภาคเกษตร ($\overline{X}$ = 3.78) ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร ($\overline{X}$ = 3.72) และปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ที่ขาดที่ดินทำกิน ที่ดินเสื่อมโทรม ($\overline{X}$ = 3.58)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4.9 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

แนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร	3.72	0.64	มาก
2. ด้านการส่งเสริมการเกษตร	3.71	0.67	มาก
3. ด้านการสนับสนุนจากรัฐ	3.70	0.68	มาก
รวม	3.71	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.72) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.71) และด้านการสนับสนุนจากรัฐ ($\overline{X}$ = 3.70)

ตารางที่ 4.10 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. การพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นเกษตรกรต้นแบบ	3.60	0.84	มาก
2. การพัฒนาผลผลิตให้มีมูลค่า คุณค่าตามความต้องการของผู้บริโภค	3.72	0.76	มาก
3. การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต	3.72	0.79	มาก
4. การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตร	3.79	0.77	มาก
5. ส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้เป็นขั้นตอน	3.74	0.79	มาก
6. สนับสนุนการสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินของเกษตรกร	3.76	0.82	มาก
7. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่	3.74	0.82	มาก
รวม	3.72	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีแนวทางการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.79) รองลงมา คือ สนับสนุนการสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินของเกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.76) ส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้เป็นขั้นตอน และ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่ ($\overline{X}$ = 3.74) การพัฒนาผลผลิตให้มีมูลค่า คุณค่าตามความต้องการของผู้บริโภค และ การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต ($\overline{X}$ = 3.72) และ การพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นเกษตรกรต้นแบบ ($\overline{X}$ = 3.60)

ตารางที่ 4.11 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยจำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการส่งเสริมการเกษตร	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. ส่งเสริมแนวคิดในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน	3.75	0.81	มาก
2. การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง	3.76	0.79	มาก
3. ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน	3.78	0.88	มาก
4. การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร	3.78	0.87	มาก
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันการเกษตรกร	3.65	0.85	มาก
6. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางการผลิตทางการเกษตร	3.72	0.83	มาก
7. ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร	3.59	0.86	มาก
8. ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร	3.69	0.76	มาก
รวม	3.71	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ระดับความต้องการของประชาชนที่ส่งผลต่อถนนสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน และ การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.78) รองลงมาคือ การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง ($\overline{X}$ = 3.76) ส่งเสริมแนวคิดในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ($\overline{X}$ = 3.75) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางการผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.72) ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.69) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันการเกษตรกร

($\overline{X}$ = 3.65) และ ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.59)

ตารางที่ 4.12 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการสนับสนุนจากรัฐ	$\overline{X}$	*S.D.*	การแปลผล
1. การสนับสนุนในการให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร	3.77	0.80	มาก
2. การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร	3.80	0.87	มาก
3. ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร	3.62	0.83	มาก
4. ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตร	3.66	0.80	มาก
5. ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร	3.64	0.86	มาก
6. ส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการแรงงานทางภาคการเกษตร	3.72	0.84	มาก
7. ส่งเสริมการตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	3.73	0.81	มาก
8. ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย/สถาบัน กลุ่มของเกษตรกร	3.64	0.80	มาก
9. ส่งเสริมการสร้างอาชีพหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร	3.76	0.84	มาก
10. การจัดให้มีฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช	3.74	0.86	มาก
รวม	3.70	0.68	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.80) รองลงมาคือ การสนับสนุนในการให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.77) ส่งเสริมการสร้างอาชีพหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.76) การจัดให้มีฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช ($\overline{X}$ = 3.74) ส่งเสริมการตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.73) และ ส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้าน

การจัดการแรงงานทางภาคการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.72) ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.66) ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร และ ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย/สถาบัน กลุ่มของเกษตรกร ($\overline{X}$ = 3.64) และ ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร ($\overline{X}$ = 3.62)

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยวิธี Pearson's Product Moment Correlation (r) ในการหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูงด้วย ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามคือกลับกัน ถ้าค่าเป็นศูนย์ (0) หมายความว่า ข้อมูลทั้งสองชุดไม่เกี่ยวข้องกันไม่สัมพันธ์กันหรือไม่แปรผันร่วมกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำ ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูง จากค่า Correlation Coefficient มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ (Hinkle, 1998, p. 118)

ตารางที่ 4.13 ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า xy	ระดับของความสัมพันธ์
.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.71 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.51 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.31 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน 0.85 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด Multi – Collinearity ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป

จนไม่เหมาะสมที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปเข้าสมการทั้งสองตัว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2536, น. 25)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาความสามารถทางการแข่งขันปัญหาผลการผลิตตกต่ำ ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร และปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน

ตารางที่ 4.14 ค่าสหสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	$Y_{รวม}$
ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา (X_1)	.419**	.300**	.285**	.365**
ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (X_2)	.424**	.370**	.372**	.425**
ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน (X_3)	.464**	.330**	.293**	.395**
ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (X_4)	.306**	.193**	.224**	.263**
ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร (X_5)	.481**	.404**	.368**	.456**
ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน (X_6)	.532**	.414**	.398**	.489**
โดยรวมปัญหาของเกษตรกร ($X_{รวม}$)	.503**	.383**	.370**	.457**

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัญหาของเกษตรกรมีค่าสหสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .457 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่าปัญหามีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรมากที่สุด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .503 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .383 และด้านการสนับสนุนจากรัฐ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .370

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B	SE	Beta	t
ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา (X_1)	-.035	.063	-.041	.583
ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (X_2)	.178	.064	.181	.006**
ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน (X_3)	.013	.070	.016	.850
ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (X_4)	-.231	.052	-.301	.000**
ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร (X_5)	.250	.068	.296	.000**
ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน (X_6)	.324	.058	.380	.000**
ค่าคงที่ (Constant)	1.734			
Multiple R	.556			
R^2	.310			
Adjusted R^2	.299			
F	28.762**			

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมพบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มากที่สุดคือ ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน มีค่าเท่ากับ .380 รองลงมาคือ ปัญหาการผลิตตกต่ำ มีค่าเท่ากับ -.301 ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร มีค่าเท่ากับ .296 ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง มีค่าเท่ากับ .181 ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา มีค่าเท่ากับ -.041 และปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ .016 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .556 (R = .556) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 31.0 มีค่า R^2 = .310 และมีค่า F = 28.7620 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B	SE	Beta	t
ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา (X_1)	.019	.065	.021	.286
ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (X_2)	.068	.067	.066	1.028
ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน (X_3)	.139	.072	.157	1.931*
ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (X_4)	-.238	.054	-.293	-4.415**
ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร (X_5)	.187	.070	.209	2.654**
ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน (X_6)	.373	.060	.414	6.210**
ค่าคงที่ (Constant)	1.579			
Multiple R	.584			
R^2	.341			
Adjusted R^2	.330			
F	33.141**			

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร พบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มากที่สุดคือ ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน มีค่าเท่ากับ .414 รองลงมาคือ ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ มีค่าเท่ากับ -.293 ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร มีค่าเท่ากับ .209 ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ .157 ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง มีค่าเท่ากับ .066 และปัญหาเสถียรภาพด้านราคา มีค่าเท่ากับ .021 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .584 (R = .584) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 34.1 มีค่า R^2 = .341 และมีค่า F = 33.141 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B	SE	Beta	t
ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา (X_1)	-.070	.073	-.076	-.967
ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (X_2)	.199	.074	.183	2.680**
ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน (X_3)	.004	.080	.005	.053
ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (X_4)	-.287	.060	-.338	-4.789**
ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร (X_5)	.322	.078	.345	4.105**
ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน (X_6)	.306	.067	.323	4.565**
ค่าคงที่ (Constant)	1.818			
Multiple R	.504			
R^2	.254			
Adjusted R^2	.243			
F	21.896**			

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร พบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มากที่สุดคือ ปัญหาความสมดุลในภาคการเกษตร มีค่าเท่ากับ .345 รองลงมาคือ ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ มีค่าเท่ากับ -.338 ปัญหาความยากจนและหนี้สินในครัวเรือน มีค่าเท่ากับ .323 ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง มีค่าเท่ากับ .183 ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา มีค่าเท่ากับ -.076 และปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ .005 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .504 (R = .504) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 25.4 มีค่า R^2 = .254 และมีค่า F = 21.896 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการส่งเสริมการเกษตร

ตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุของความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ

ตัวแปร	Regression Coefficient			
	B	SE	Beta	t
ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา (X_1)	-.053	.076	-.056	-.695
ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง (X_2)	.267	.077	.242	3.454**
ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน (X_3)	-.104	.084	-.111	-1.244
ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (X_4)	-.169	.062	-.196	-2.703**
ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร (X_5)	.240	.082	.254	2.943**
ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน (X_6)	.293	.070	.306	4.207**
ค่าคงที่ (Constant)	1.806			
Multiple R	.462			
R^2	.213			
Adjusted R^2	.201			
F	17.404**			

หมายเหตุ. ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ พบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร มากที่สุดคือ ปัญหาความยากจนและหนี้สินในครัวเรือน มีค่าเท่ากับ .306 รองลงมาคือ ปัญหาความสมดุลในภาคการเกษตร มีค่าเท่ากับ .254 ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง มีค่าเท่ากับ .242 ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ มีค่าเท่ากับ -.196 ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน มีค่าเท่ากับ -111 และปัญหาเสถียรภาพด้านราคา มีค่าเท่ากับ -.056 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .462 (R = .462) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 21.3 มีค่า R^2 = .213 และมีค่า F = 17.404 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการสนับสนุนจากรัฐ

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อเสนอแนะ	จำนวนความถี่
1. ควรมีการควบคุมราคาสินค้ากลุ่มปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่ให้ราคาสูงเหมือนปัจจุบัน	32
2. ควรมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้ลดต่ำลงอีกสำหรับเกษตรกร	28
3. ควรมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบน้ำสำหรับการทำเกษตร เพิ่มปริมาณน้ำในหน้าแล้ง ป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน	25
4. ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนของภาครัฐสำหรับเกษตรกร	23
5. ควรมีการกำหนดราคาสินค้าทางเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้าคนกลาง	20
6. ควรมีการส่งเสริมเทคโนโลยีสำหรับการผลิตและแปรรูปสินค้าการเกษตร	12
7. ควรมีการกำหนดราคาระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรและราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภคเพื่อลดความแตกต่างของราคา	9
8. ควรมีระบบการบริหารจัดการทั้งระบบชลประทานและคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร	5
9. ควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์สำหรับเกษตรกร	3

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้

ควรมีการควบคุมราคาสินค้ากลุ่มปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่ให้ราคาสูงเหมือนปัจจุบัน ควรมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้ลดต่ำลงอีกสำหรับเกษตรกร ควรมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบน้ำสำหรับการทำเกษตร เพิ่มปริมาณน้ำในหน้าแล้ง ป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนของภาครัฐสำหรับเกษตรกร ควรมีการกำหนดราคาสินค้าทางเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้าคนกลาง ควรมีการส่งเสริมเทคโนโลยีสำหรับการผลิตและแปรรูปสินค้าการเกษตร ควรมีการกำหนดราคาระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรและราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภคเพื่อลดความแตกต่างของราคา ควรมีระบบการบริหารจัดการทั้งระบบชลประทานและคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์สำหรับเกษตรกร

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยนำมาสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.93 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 47.07 ส่วนใหญ่อายุ 58 ปีขึ้นไป จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.77 รองลงมาคือ 48-57 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.66 ส่วนใหญ่จบประถมศึกษา จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.86 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.57 และส่วนใหญ่ปลูกข้าว จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 78.37 รองลงมาคือ มะม่วง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.62

5.1.2 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกปัญหา เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง รองลงมา คือ ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน และปัญหาผลการผลิตตกต่ำ

5.1.3 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร และด้านการสนับสนุนจากรัฐ

5.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัญหาของเกษตรกรมีค่าสหสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโดยรวมอยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .457 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พิจารณาความสัมพันธ์เป็นรายด้าน พบว่า ปัญหามีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรม มากที่สุด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .503 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ .383 และด้านการสนับสนุนจากรัฐ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .370 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .556 (R = .556) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 31.0 มีค่า R^2 = .310 และมีค่า F = 28.7620 ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

5.1.5 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี มีดังนี้

ควรมีการควบคุมราคาสินค้ากลุ่มปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรไม่ให้ราคาสูงเหมือนปัจจุบัน ควรมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยให้ลดต่ำลงอีกสำหรับเกษตรกร ควรมีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับระบบน้ำสำหรับการทำเกษตร เพิ่มปริมาณน้ำในหน้าแล้ง ป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนของภาครัฐสำหรับเกษตรกร ควรมีการกำหนดราคาสินค้าทางเกษตรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ป้องกันการผูกขาดจากพ่อค้าคนกลาง ควรมีการส่งเสริมเทคโนโลยีสำหรับการผลิตและแปรรูปสินค้าการเกษตร ควรมีการกำหนดราคาระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรและราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภคเพื่อลดความแตกต่างของราคา ควรมีระบบการบริหารจัดการทั้งระบบชลประทานและคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งสหกรณ์สำหรับเกษตรกร

5.2 อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 ต่างประสบปัญหาเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาเสถียรภาพด้านราคาของผลผลิตทางการเกษตร ปัญหาความยากจนและหนี้สินของครัวเรือน ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน รวมถึงปัญหาผลการผลิตตกต่ำ (พิจารณาจากตารางที่ 4.2) หากพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เป็นอันดับหนึ่ง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นั่นคือ ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง ปัญหาการขาดอำนาจในการต่อรองของเกษตรกร ราคาของผลผลิตไม่มีความแน่นอน เกิดปัญหาการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง ก่อให้เกษตรกรประสบปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนตามมาเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน มีความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุนได้ รวมถึงปัญหาการจัด การน้ำทั้งระบบชลประทาน คลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่เกษตรกรในพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่ 5 ได้รับและประสบอยู่ จึงทำให้ระดับปัญหาของเกษตรกร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) สรุปกรอบแนวคิดรวบยอด (Conceptual) ประเด็นปัญหาที่ต้องปฏิรูปการเกษตรของประเทศ เนื่องจากเกษตรกรประสบกับปัญหาเสถียรภาพด้านราคาปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาขีดความสามารถแข่งขันโครงสร้างของภาคเกษตรซึ่งมีความอ่อนแอ การปฏิรูปเพื่อแก้ปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำ จากการขาดระบบชลประทานและปัญหาดินเสื่อมโทรม การใช้พันธุ์พืชและปุ๋ยที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ปัญหาการจัดการความสมดุลในภาคเกษตร เกี่ยวข้องกับผลผลิตออกมาในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้มีอุปทานส่วนเกิน ขณะที่ความต้องการสินค้าเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ มีความต้องการเกือบคงที่รวมทั้งปัญหาความต่างกันระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนสูง เป็นปัญหาทางโครงสร้างจากปัจจัยทั้งด้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นรายย่อย การขาดแคลนแรงงาน ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรม ขาดการเชื่อมโยงในลักษณะคลัสเตอร์และสถาบันเกษตรกรขาดความเข้มแข็ง สอดคล้องกับผลการสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2566 พบว่า เกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี มีปัญหาเกี่ยวกับ ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลง น้ำมันเชื้อเพลิง สูงขึ้นมาก ฝนแล้ง/ขาดแหล่งน้ำ ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด ได้ผลผลิตน้อยเกินไป และปัญหาน้ำท่วม โคลนถล่ม พายุ

ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัฒตรา คณานิตย์ และคณะ (2560, น. 1515-1521) ศึกษา ความต้องการของเกษตรกรต่อการได้รับการพัฒนาการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลหว้าทอง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรประสบปัญหาทางการเกษตรคือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาโรคและแมลง

สมมติฐานที่ 2 ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 ได้รับการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานบุคคลที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการของการแก้ปัญหา ทั้งในด้านการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร การส่งเสริมการเกษตร รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ (พิจารณาจากตารางที่ 4.9) หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แนวทางการแก้ปัญหาที่เกษตรกรได้รับนั้นเป็นการพัฒนาศักยภาพของตัวเกษตรกรเกี่ยวกับความรู้ในการจัดการผลผลิตทางการเกษตร การสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินของเกษตรกรเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน รวมถึงการให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การให้ความรู้ ตลอดจนส่งเสริมการสร้างอาชีพให้เกษตรกรหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้เกษตรกรรับรู้ได้ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรไว้ กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร คือ เกษตรกรต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมการเกษตร คือ การประกอบกสิกรรมของเกษตรกรต้องได้รับการส่งเสริมการเกษตรในด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิดการประกอบอาชีพ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างเพียงพอ การให้การบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต การรวมกลุ่มเกษตรกร และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ทางการผลิต การสนับสนุนจากภาครัฐ คือ การให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกร และสอดคล้องกับแนวคิดของ เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล (2560) สรุปการแก้ไขปัญหาเกษตรไว้ว่า ควรมีการแก้ปัญหาหนี้ของเกษตรกร ทั้งในส่วนของปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาหนี้สินครัวเรือน การแก้ปัญหาระยะยาว ควรมีการกำหนดนโยบายรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน ควรมีการแก้ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตต่อไร่ต่ำ ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและปฏิรูปโครงสร้างภาคเกษตร ควรมีนโยบายการแก้ปัญหาผลผลิตต่อไร่ต่ำต้องเป็นนโยบายและมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน-ต่อเนื่อง-ดัชนีชี้วัด และควรการแก้ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนภาคเกษตร

ผลการวิจัยที่พบสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562, น. 1-12) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในการสนับสนุนจากภาครัฐส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ ความต้องการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 3 ความสัมพันธ์ของปัญหากับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรมีค่าสหสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร โดยรวมมีความสัมพันธ์กับโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .457 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่พบเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

โดยมีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรมากที่สุด มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .503 รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .383 และด้านการสนับสนุนจากรัฐ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ .370 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .556 (R = .556) ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้เท่ากับร้อยละ 31.0 มีค่า R^2 = .310 และมีค่า F = 28.7620 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระส่งผลต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรกรในพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่5 ต่างประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน และต่างได้รับการแก้ไขปัญหานั้นด้วยแนวทางการแก้ไขปัญหาเดียวกัน จึงทำให้ปัญหาของเกษตรกรที่มีความสัมพันธ์กับแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ตามลักษณะของปัญหาที่พบกล่าวคือ ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน ปัญหาการผลิตตกต่ำ ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา และปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน ดังนั้นแล้ว เพื่อให้เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน จำเป็นจะต้องมีแนวทางในการแก้ปัญหาตามกระบวนการวิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงทำให้เกษตรกรมองว่าปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน มากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ประพันธ์ ปะกินำหัง (2562) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรไว้ กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร คือ เกษตรกรต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตลาด ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมการเกษตร คือ การประกอบกสิกรรมของเกษตรกรต้องได้รับการส่งเสริมการเกษตรในด้านต่าง ๆ เช่น แนวคิดการประกอบอาชีพ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิต ส่งเสริมให้มีการผลิตอย่างเพียงพอ การให้การบริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิต การรวมกลุ่มเกษตรกร และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ทางการผลิต การสนับสนุนจากภาครัฐ คือ การให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกร

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี มีข้อเสนอแนะเป็นดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.3.1.1 หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกร

5.3.1.2 หน่วยงานภาครัฐควรมาตรการในการรักษาเสถียรภาพด้านราคาของสินค้าทางการเกษตรให้มีราคาที่แน่นอน

5.3.1.3 หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือนแก่ครอบครัวเกษตรกร ทั้งในส่วนของต้นทุนการผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราต่ำ

5.3.1.4 หน่วยงานภาครัฐมีควรมีการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร

5.3.1.5 หน่วยงานภาครัฐควรมีส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร

5.3.2.2 ควรทำการวิจัยปัญหาและความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงโดยเปรียบเทียบระดับปัญหาของเกษตรกร เพื่อนำมาซึ่งการกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาของเกษตรกรต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม.* (ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.* กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

ขรรค์เพชร ชายทวีป. (2552). *ผู้ทรงสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรัญ พรหมอยู่. (2548). *ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ชรัส บุญณสะ. (2566). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขระบบการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนของศูนย์ดำรงธรรม.* รายงานการศึกษาอบรม สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นจาก http://stabundamrong.go.th/web/train1.html.

ชยสาโรภิกขุ. (2552). *เพาะปัญญา.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท คิว พริ้นท์ แมเนจเม้นท์ จากัด.

ชวลิต สละ. (2566). *หลักเศรษฐศาสตร์แรงงานเบื้องต้น.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยรัตน์ ศิรินคร. (2566). ปัญหาสังคมและแนวทางแก้ไข. สืบค้นจาก http://elearning.psru.ac.th.

ณิชาภัทร ดุลยกุล. (2564). *แนวทางการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดนราธิวาส* (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ดาวฤดี มีชัย. (2562). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของเกษตรกรใน ตำบลหนองสูงใต้ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง. (2556). *ชุมชน.* สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์. (2549). *การคิดและการตัดสินใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2559). *มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร: พี. เพรส.

ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศเขตเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีและจำนวนเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด. *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 140 ตอนที่ 23ก. น. 5–91. ลงวันที่ 22 มีนาคม 2566.

ประพันธ์ ปะกินำหัง. (2562). *แนวทางการพัฒนาศักภาพเกษตรกร ตำบลท่าพระ อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น.* การศึกษาอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประพันธ์ศิริ สุเลารัจ. (2556). *การพัฒนาการคิด.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ หจก. 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

เปลว ปุริสาร. (2543). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พลเดช ปิ่นประทีปและวณี ปิ่นประทีป. (2546). *ปฏิรูปกฎหมาย แก้ความยากจน.* กรุงเทพมหานคร. สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

พัฒนา กิติอาษา. (2546). ท้องถิ่นนิยม. กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.

ภีมภณ มณีธร. (2566). ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเกษตรกรท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อต่อยอดสู่ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารปัญญาภิวัฒน์.* 15(1), 61.75.

ยุทธพล จรูญเรือง, ปะการัง ชื่นจิตรและวีรยุทธ พรพจน์ธนมาศ. (2566). *บทบาทของภาครัฐกับการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน: กรณีศึกษา ศูนย์ดำรงธรรมอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.* สืบค้นจาก http://www.mpl.ru.ac.th/Documents/Article_MPL16/46.pdf

รสสุคนธ์ มกรมณี. (2566). ทฤษฎีการแก้ปัญหาและแนวปฏิบัติพื้นฐาน. สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/73287.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.* กรุงเทพมหานคร: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

เลิศภูมิ จันทรเพ็ญกุล. (2560). *การส่งเสริมการเกษตร.* บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สนิท สมัครการ และสุพรรณี ไชยอำพร. (2549). *แนวความคิดและแนวทางการศึกษาปัญหาสังคมกับปัญหาสังคมไทยและมาตรการป้องกันแก้ไข.* กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2567). *ปัญหาเกี่ยวกับเกษตร.* สืบค้นจาก http://library1.nida.ac.th/nida_jour0/NJv21n2_04.pdf

สุกัญญา ศรีสาคร. (2547). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุพัฒตรา คณานิตย์ และคณะ. (2560). ความต้องการของเกษตรกรต่อการได้รับการพัฒนาการเกษตรจากองค์การบริหารส่วนตำบลหว้าทอง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. แก่นเกษตร 45. ฉบับพิเศษ 1: (2560) น.1515-1521.

สุพัตรา สุภาพ. (2545). *ปัญหาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุพจน์ เดชบุญ. (2556). *แนวทางและปัจจัยในการแก้ไขปัญหาการรุกล้าเขตทางหลวง ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สุภาวดี แหยมคง และคณะ. (2563). การศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้านการเกษตรในตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารแก่นเกษตร 48 ฉบับพิเศษ 1*, 827-836.

สุวิทย์ มูลคำ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด.* กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลสมัย.

สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี. (2566). ทะเบียนเกษตรกร. สุพรรณบุรี: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *รายงานประจำปี 2559.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *ปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน.* สืบคืนจาก https://www.nso.go.th/

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2555). *พลวัตขบวนการประชาสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประเทศไทย.* ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อัจฉรา จันหา. (2549). *การศึกษาผลการเรียนรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้แบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม ทุมโฆษิต. (2551). *การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว.* กรุงเทพมหานคร: แซท โฟร์ พริ้นติ้ง.

อัมพร ม้าคนอง. (2552). การพัฒนามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลการได้มาซึ่งมโนทัศน์และคำถามระดับสูง. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 37(3), 1-13.

Cisco Systems. (2002). Troubleshooting overview. Available http//www.cisco.com/univercd/cc/td/doc/cisintwk/itg_v1/tr1901.htm

DeBono, E. (1971). *Lateral thinking for management.* New York: McGraw-Hill.

DeBono, E. (1991). *Teaching thinking.* London: Penquin Books.

Ernest, G., & Newell, A. (1969). *GPS: A case study in generality and problem solving.* New York: Academic Press.

Frederiksen. (1984). Implications of Cognitive Theory for Instruction in Problem Solving. *Review of Educational Research.* 54 (3), 363-367.

Gagne, R. M. (1970). *The Condition of Learning.* New York: Holt.

Goldstein, E. Bruce. (2008). *Cognitive Psychology.* California : Thomson & Wadsworth.

Carter. V. (1973). *Dictionary of Education.* New York : McGraw Hill.

Kowalski, Robin and Westen, Drew. (2009). *Psychology.* (5th ed.) Denvers: John Wiley & Sons.

Ife, J.W. (1999). *Community Development, Creating Community Alternatives-vision Analysis and Practice.* Asustralia: Longman.

McNamara, C. (1999). *Basic guidelines to problem solving and decision making.* Available http//www.authenticityconsulting.com

Newell, A., & Simon. H. A. (1972). *Human problem solving. Englewood Cliffs,* NJ: Prentice-Hall.

Peter, F. Drucker. (1999). *Management challenges for 21st century.* Harper Collins.

Robertson, I.T. and Smith, M. (2001). Personnel selection. *Journal of Occupational and Organizational Psychology.* 74 (4), 441-472.

Oxford University. (1993). *The Oxford English Dictionary.* London: Oxford University Press.

Wertheimer, M. (1959). *Productive thinking (Enlarged ed.).* New York: Harper & Row.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An introduction analysis.* (3rd ed.) New York: Harper and Row international.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามวิจัย

เรื่อง ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

<u>คำชี้แจงแบบสอบถาม</u>

1. แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล ผู้ศึกษาถือเป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อองค์กรหรือบุคคล

3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

4. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับแนวทางการแก้ไขปัญหาเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

5. ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นายภานรินทร์ อินสกุล
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์/บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) 18 – 27 ปี ( ) 28 – 37 ปี

( ) 38 - 47 ปี ( ) 48 – 57 ปี

( ) 58 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา

( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

4. ประเภทพืชที่ปลูก

( ) ข้าว ( ) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

( ) อ้อย ( ) มันสำปะหลัง

( ) มะม่วง

ตอนที่ 2 ปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

<u>คำชี้แจง</u> โปรดอ่านข้อความ และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความ เป็นจริงของท่าน ในช่องระดับความคิดเห็นเพียงช่องเดียวเท่านั้น และขอความกรุณาตอบทุกข้อ

5 หมายถึง ระดับปัญหา มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับปัญหา มาก

3 หมายถึง ระดับปัญหา ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับปัญหา น้อย

1 หมายถึง ระดับปัญหา น้อยที่สุด

ปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ปัญหาเสถียรภาพด้านราคา					
1.1 ปัญหาการผลิตที่มากเกินไปทำให้ราคาตกต่ำ					
1.2 ปัญหาความไม่แน่นอนด้านราคาของผลผลิต					
1.3 ปัญหาการผูกขาดราคาสินค้าจากผู้ซื้อคนกลาง					
1.4 ปัญหาคุณภาพของผลผลิตไม่ตรงตามความต้องการของตลาด					
1.5 ปัญหาการแปรรูปผลผลิต					
2. ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง					
2.1 ปัญหาการขาดอำนาจในการต่อรอง					
2.2 ปัญหาแรงงานเกษตรสูงอายุและการขาดแคลนแรงงาน					
2.3 ปัญหาการเข้าถึงระบบชลประทาน					
2.4 ปัญหาค่าจ้างแรงงานสูง					
2.5 ปัญหาปุ๋ยและสารเคมีมีราคาแพง					
3. ปัญหาความสามารถทางการแข่งขัน					

ปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.1 ปัญหาผลผลิตที่มากกว่าความต้องการของตลาด					
3.2 ปัญหาการไม่สามารถกำหนดราคาขายให้สัมพันธ์กับต้นทุน					
3.3 ปัญหาการแทรกแซงราคาและประชานิยม					
3.4 ปัญหาการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อสร้างกำลังในการแข็งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่					
3.5 ปัญหาความเข้มแข็งและความน่าเชื่อถือของสหกรณ์เพื่อการเกษตร					
4. ปัญหาผลการผลิตตกต่ำ					
4.1 ปัญหาการจัดการน้ำ ทั้งระบบชลประทาน-คลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร					
4.2 ปัญหาดินเสื่อมโทรมและไม่เหมาะสม					
4.3 ปัญหาการจัดการดินและเครื่องจักรกลการเกษตรไม่คุ้มค่า					
4.4 ปัญหาการขาดพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่					
4.5 ปัญหาการใช้ปุ๋ยซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน					
5. ปัญหาความสมดุลในภาคเกษตร					
5.1 ปัญหาผลผลิตออกในช่วงเวลาเดียวกัน					
5.2 ปัญหาความต้องการสินค้าทางการเกษตรมีความยืดหยุ่นต่ำ					
5.3 ปัญหาความแตกต่างระหว่างราคารับซื้อจากเกษตรกรกับราคาขายปลีกให้กับผู้บริโภค					
5.4 ปัญหาการจัดการความสมดุลระหว่างการผลิตและความต้องการของตลาด					
5.5 ปัญหาความไม่แน่นอนของราคาสินค้าทางการเกษตร					

ปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6. ปัญหาความยากจนและหนี้สินครัวเรือน					
6.1 ปัญหาดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสูง					
6.2 ปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน					
6.3 ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบและการกึ่งผูกขาดในภาคเกษตร					
6.4 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการเข้าถึงเทคโนโลยีในแปลงเกษตร					
6.5 ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน ที่ขาดที่ดินทำกิน ที่ดินเสื่อมโทรม					

ตอนที่ 3 แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

<u>คำชี้แจง</u> โปรดอ่านข้อความ และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความ เป็นจริงของท่านในช่องระดับความคิดเห็นเพียงช่องเดียวเท่านั้น และขอความกรุณาตอบทุกข้อ

5 หมายถึง ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา มากที่สุด

4 หมายถึง ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา มาก

3 หมายถึง ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา ปานกลาง

2 หมายถึง ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา น้อย

1 หมายถึง ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา น้อยที่สุด

แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร					
1.1 การพัฒนาศักยภาพเพื่อการเป็นเกษตรกรต้นแบบ					
1.2 การพัฒนาผลผลิตให้มีมูลค่า คุณค่าตามความต้องการของผู้บริโภค					
1.3 การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิต					
1.4 การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตทางการเกษตร					
1.5 ส่งเสริมการกำหนดเป้าหมายทางการเงินให้เป็นขั้นตอน					
1.6 สนับสนุนการสร้างและปฏิบัติตามแผนการเงินของเกษตรกร					
1.7 พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่					
2. ด้านการส่งเสริมการเกษตร					
2.1 ส่งเสริมแนวคิดในการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน					
2.2 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรโดยวิทยากรจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง					
2.3 ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุน					
2.4 การให้บริการและสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร					
2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมตัวเป็นสถาบันการเกษตรกร					
2.6 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ทางการผลิตทางการเกษตร					

แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี	ระดับแนวทางการแก้ไขปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.7 ส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร					
2.8 ส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร					
3. ด้านการสนับสนุนจากรัฐ					
3.1 การสนับสนุนในการให้ความรู้และพัฒนาเกษตรกร					
3.2 การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร					
3.3 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเกษตรกรเกี่ยวกับการเกษตร					
3.4 ส่งเสริมการจัดทำแผนการผลิตทางการเกษตร					
3.5 ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครอบครัวเกษตรกร					
3.6 ส่งเสริมการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการแรงงานทางภาคการเกษตร					
3.7 ส่งเสริมการตลาดสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
3.8 ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่าย/สถาบัน กลุ่มของเกษตรกร					
3.9 ส่งเสริมการสร้างอาชีพหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร					
3.10 การจัดให้มีฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกพืช					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

<u>คำชี้แจง</u> ให้ท่านเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของของเกษตรกรเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่น

ตารางที่ ข.1 ผลการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและการหาค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-total Correlation)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	182.80	1178.267	.760	.987
a2	182.52	1158.666	.771	.988
a3	182.65	1165.259	.805	.987
a4	182.92	1177.558	.665	.988
a5	183.10	1184.656	.600	.988
b1	182.52	1160.769	.795	.987
b2	182.45	1151.228	.845	.987
b3	183.00	1178.615	.693	.988
b4	182.70	1169.087	.794	.987
b5	182.47	1161.999	.803	.987
c1	182.90	1181.067	.645	.988
c2	182.77	1170.128	.840	.987
c3	182.85	1165.054	.854	.987
c4	183.10	1184.810	.723	.988
c5	183.12	1189.189	.689	.988
d1	183.08	1176.071	.774	.987
d2	183.00	1174.205	.772	.987
d3	182.97	1175.974	.792	.987
d4	182.77	1166.128	.912	.987
d5	182.80	1169.497	.856	.987
e1	183.12	1187.958	.673	.988
e2	182.92	1171.404	.767	.987

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
e3	182.75	1169.372	.850	.987
e4	182.85	1171.208	.871	.987
e5	182.77	1168.333	.813	.987
f1	182.67	1169.815	.869	.987
f2	182.50	1167.538	.758	.987
f3	182.75	1169.833	.812	.987
f4	182.85	1168.079	.804	.987
f5	182.83	1171.789	.854	.987
aa1	182.90	1190.554	.692	.988
aa2	182.62	1174.394	.819	.987
aa3	182.62	1181.676	.790	.987
aa4	182.62	1170.087	.864	.987
aa5	182.67	1177.097	.803	.987
aa6	182.52	1168.974	.861	.987
aa7	182.83	1181.174	.783	.987
bb1	182.75	1187.731	.708	.988
bb2	182.60	1177.682	.792	.987
bb3	182.65	1176.849	.807	.987
bb4	182.65	1179.567	.835	.987
bb5	182.85	1191.823	.639	.988
bb6	182.72	1181.128	.806	.987
bb7	182.72	1183.487	.755	.987
bb8	182.80	1179.959	.762	.987

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
cc1	182.70	1173.395	.839	.987
cc2	182.50	1169.949	.765	.987
cc3	182.83	1185.430	.693	.988
cc4	182.87	1185.087	.617	.988
cc5	182.83	1186.456	.637	.988
cc6	182.65	1179.003	.675	.988
cc7	182.70	1178.164	.783	.987
cc8	182.70	1173.651	.800	.987
cc9	182.52	1168.615	.809	.987
cc10	182.70	1188.574	.578	.988

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.988	55

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว.๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๘๑

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

ด้วย **นายภานรินทร์ อินสกุล** รหัสประจำตัว ๖๖๘๒๖๒๐๘๐๒๐๒ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ อว.๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๘๑

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน .....

ด้วย **นายภานรินทร์ อินสกุล** รหัสประจำตัว **๖๖๘๒๖๒๐๘๐๒๐๒** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง **"ปัจจัยที่ส่งผลต่อส่วนประสมทางการตลาดของผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในตำบลท่าศิลา อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ อว.๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๙๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี

ด้วย **นายภานรินทร์ อินสกุล** รหัสประจำตัว **๖๖๘๒๖๒๐๘๐๒๐๒** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ อว.๐๖๑๙.๑๖(๑).๐๒/ว๑๘๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ กันยายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน .....

ด้วย นายภานรินทร์ อินสกุล รหัสประจำตัว ๖๖๘๒๖๒๐๘๐๒๐๒ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์ **เรื่อง "ความสัมพันธ์ของปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในเขตการเลือกตั้งที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี"** เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาคร คัยนันทน์)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕
โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นาย ภานรินทร์ อินสกุล

วัน เดือน ปีเกิด 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541

ตำแหน่งปัจจุบัน คณะทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2560 เภสัชศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาการบริบาลเภสัชกรรม
มหาวิทยาลัยรังสิต

พ.ศ. 2568 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.)
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม